

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLÜSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR · KVINNAN · OCH · HEMMET ·

LÖRDAGEN DEN 10 OKTOBER 1903

N:R 41 (876)

SKJUTKOMMITTÉN VID RIKSSKYTTETÄFLINGARNA 1903, FÖRSAMLAD Å SKJUTBANAN VID KAKNÄS. H. THORNCLIFF FOTO.

RIKSSKYTTARNES VECKA.

DENNA VECKA är de käcka riksskyttarnes, som från landets alla delar till ett antal af ungefär 2,700 samlats i hufvudstaden för att i en rad skjuttäflingar visa sin förmåga af säker hand och säkert öga.

Och det mest glädjande hos denna skytteorganisation, som i sig innebär en afsevärd ökning af våra försvarskrafter, är att den vuxit fram på frivillig och folklig grund och med hvarje ny dag än ytterligare förkofras. Under innevarande år ha ej mindre än 145 nya skytteföreningar anslutit sig till länskytteförbunden, och äfven de äldre föreningarna se i allmänhet sina ledamotssiffror stiga. För närvarande uppgår de under organisation hörande föreningarna till 1761 med ett ledamotsantal, som med säkerhet kan uppskattas till 125,000 skyttar. Föreningarna inneha i denna stund omkring 30,000 remingtongevär och 14,000 mausergevär; dessa senare, alla anskaffade af skyttarne själfva, representera ett värde af omkring 700,000 kronor. Under 1902 lossades omkring 8¹/₂ millioner skarpa

skott; i år kommer antalet skott sannolikt att öfverstiga 10 millioner.

De olika täflingarna om statspris ske först länsvis. I år ha enligt rapporterna, som numera till största delen ingått, omkring 14,000 skyttar deltagit i dessa täflingar och därunder lossat omkring 250,000 skott. Dessa förbundstäflingar synas på god väg att blifva de olika orternas nationella högtidsdagar, i länens hufvudstäder firade med flaggning och äfven på annat sätt markerade. Det är de bästa skyttarne från dessa täflingar, som nu deltaga i den stora riksskyttetäflingen i hufvudstaden, alltså de mest framskjutna, de för saken mest offervilliga, mest entusiastiska.

Den intressantaste täflingen blir utan tvifvel den extra täfling, som i morgon söndag kommer att stå vid Kaknäs om Stockholms stads pris, för året bestämdt till 1,000 kr. Berättigade att deltaga i denna täfling äro de 100 skyttar, som i hufvudskjutningen för 3:e klassen uppnått de högsta poängantalen, och skjuta dessa 100 skyttar en vanlig och en hastig precisionsserie, båda på 300 m. afstånd. De 50 skyttar, som härvid erhålla de bästa poängantalen i de två serierna sammanlagda, uttagas och täfla med en vanlig och en hastig

precisionsserie på 300 m. De poängtal, som uppnås, läggas till de föregående, hvarefter de i följd häraf 25 bästa skyttarne uttagas för att täfla på samma sätt. Den skytt, som därefter i de sex serierna uppnått högsta poängantalet, blir tillerkänd priset.

Vi meddela här ofvan en gruppbild af 1903 års skjutkommittés ledamöter, tagen å skjutbanan vid Kaknäskogen. De olika personerna äro, räknade från vänster till höger: handlanden G. Hallgren, kommissarien F. W. Hellsten, apotekaren K. Wahlqvist, kamrer O. G. Swahn, major C. J. B. Sergel (tillika ledare för hela riksskyttetäflingen), kapten A. Murray, och fabrikör J. E. Ekman. Prisnämnden utgöres ock af skjutkommitténs ledamöter, kompletterade af följande tre personer från landsorten: bankdirektör R. Nordin, Gefle, redaktören Aug. Söderholm, Sala, och kassör M. Andersson, Göteborg.

Från den anslående fosterländska fest, som medlemmar af Stockholms kommun anordnat för riksskyttarne å Skansen, torde vi i nästa nummer af Idun komma att meddela en bild, lik som ock från ett eller annat moment af själfva täflingarna.

fru Jäde, »att hemmet måtte med intresse omfattas af allmänheten, så att jag kan bli i stånd att sänka afgifterna, så att också mindre bemedlade här måtte kunna söka vård och hälsa. Man har också stor svårighet att förmå patienterna själva att inse nödvändigheten af att, skilda från det egna hemmet, genomgå en grundlig kur, och detta är äfven orsaken till att så många af de femtio uteblefvo. Om opinionen blef förändrad i det fallet, skulle man kunna vinna flere segrar öfver detta samhällsönda. Patienterna tyckas föreställa sig, att de skola komma till något slags »inrättning», där de komma att behandlas med hårdhet, men ni ser själf att här är ett hem och en familjekrets med medlemmar af olika ålder.»

Sedan jag sett rummen i de båda våningarna, alla stora, ljusa, elegant möblerade och med vacker utsikt, ringde det till samling. I den treffiga matsalen, äfven den med en stor veranda utanför, åto vi en präktig middag, där det som dryck serverades vichyvatten och sockerdricka.

Med de allra bästa intryck skildes jag från det vackra Furuhäll och dess sympatiska föreståndarinna för att åter ro öfver den stilla, spegelblanka sjön med dess skuggiga, drömmande stränder och för att, när jag sattes i land, finna min raska kuskficka väntande på mig.

AMANDA KERFSTEDT.

EN LITEN SOLSTRÅLE. FÖR IDUN AF SNORRE.

SNART du rymmer, du lille, från oss din kos, snart hörs ej den barnsliga rösten, för oss var du sommarens sista ros, och nu kommer den kulna hösten.

Hur dagarne flugit, vi ej velat se, ej minnas, att skatten var lånad, och så ha vi haft tillsammans vi tre en munter och fröjdefull månad.

När med farfar och farmor på runda ben du trippat kring hagar och gården, så tror jag där vandrat i solens sken den gladaste trio i världen.

Om knaggligt med konversationen det gick och orden dig tröto, du lille, din glada mimik och din skälmska blick oss sade så lätt hvad du ville.

Än skulle du klänga dig upp på en sten och än slå dig ned på en tufva, den näpnaste tomte med röda ben och röd både tröja och lufva.

Och blommor det ville du ha hela fång af höstfloras grannaste skatter och plundrade jämmerligt gång på gång och trampade farmors rabatter.

Men hvem kunde banna, fast omildt du bröt, fast plantorna rycktes med rötter, när du stod leende, lycklig och söt bland blomster från hufvud till fötter.

De dagar då solen var njugg på sitt ljus och regn föll i stridaste strömmar, då rullades boll och då byggdes hus och kördes med piska och tömmar.

Men tröttad af lekarnes ras och besvär du sen var för sagorna mogen om alla små barn, som plockade här och hade så roligt i skogen.

Men den sagan om gossen, som vilse gick, till tårar dig lätt kunde narra, de skymde så stora din klara blick, och läpparna började darra.

Med mun och med ögon så ängsligt du bad, och farmor förstod med detsamma, och du blef åter så glittrande glad, när gossen kom hem till sin mamma.

Att skrifbordet räcka — den fridlysta mark — du smög dig till farfar så listigt, bland siffror, han skref på prydliga ark, du drog dina kurvor så dristigt.

Att röra hans papper — ett oerhördt brott, det varit för hvar och en annan! Men nu hördes farfar skratta så godt och kysste sin gosse på pannan.

Sist farmor dock griper i aftonens stund den glada, men sömniga skatten, och knappt har hon lagt dig, så kommer Jon Blund och håller dig sällskap för natten.

Till de leende barndomsdrömmarnes land han öppnar så sakta på grinden: vi smeka slumrarens knubbiga hand, den runda och rosiga kinden.

Ännu, lilla solsken, två lyckliga da'r hos oss får du somna och vakna, sen rymmer du från oss till mor och far, som gå där och längta och sakna.

FRÅN SABBATSBERGS SJUKHUS' HORISONT. AF D:R ISRAEL F:SON HOLMGREN.

SABBATSBERGS SJUKHUS är Stockholms och Sveriges största sjukhus och har plats för icke långt ifrån 500 patienter. En så väldig apparat kräver också väldiga hjälpmedel. Sjukhusets utgifter uppgiogo 1902 till omkring 275,000 kr.

Då Sabbatsbergs sjukhus 1879 öppnades, låg det i en afkrok af Stockholm. Nu är det icke längre så. Vasastadens starka utveckling, den nya uppfartsvägen från Norra bantorget till Dalagatan och spårvägens omläggning från Torsgatan till Dalagatan ha gifvit sjukhuset ett betydligt centralare läge. Kommer man med Vasastadslinjen Dalagatan uppför, får man icke något begrepp om sjukhusets storlek. Man ser tvärtom nästan ingenting, undantagandes den rätt obetydliga entrébyggnaden. En lång tvärbrant bergvägg och ett högt plank dölja återstoden och berättar om sjukhusområdets ansenliga utsträckning.

Låt oss göra en titt in. Detta är förresten lättare sagt än gjordt, och ha vi inte något bestämdt ärende, få vi göra oss beredda på att bli afvisade redan i porten, såvida vi ej komma under besökstiden, kl. 1—3. Då har allmänheten fritt tillträde och släktingar och vänner kunna besöka sina sjuka på de »allmänna salarna». Antag att vi komma en söndag strax före kl. 1. På söndagen är af lätt insedda skäl antalet besökande störst. Utanför porten är riktig folksamling. Många ha blommor och påsar med frukt eller andra godsaker. Klockan slår 1 och vi befinna oss i entrébyggnadens farstu, där vi få passera gatlopp mellan portvaktspersonalen, som tillfrågar oss, om vi medföra matvaror, och känner på oss rundt om för att öfvertyga sig, att vi ej ha förbjudet gods doldt under kläderna. Matvaror skola nämligen lämnas i porten för att sedermera efter läkarens särskilda beprövande antingen tillställas den sjuke eller återlämnas. En sådan anordning är både ur renlighets- och hygienisk synpunkt högst nödig. Som sjukhusläkare får man ofta se häpnadsväckande prof på välment oförstånd, och trots all vaksamhet händer det ej så alldeles sällan, att en oväntad försämring exempelvis hos en

BARNKLÄDER

I största urval och till *billigaste priser* hos

M. BENDIX

16 Regeringsgatan och 5 Sturegatan

patient med magsår vid närmare efterforskning visar sig bero på insmugglande och förärande af förbjuden föda. Underligt är i detta afseende att iakttaga, hur segt den stora allmänheten, trots allt som på senare tider gjorts för att upplysa om motsatsen, vidhåller sin uppfattning om spritdryckerna som ett stärkande lifselixir. Men låt oss gå vidare. Vi komma omedelbart från entrébyggnadens farstu åter ut i det fria och befinna oss i sjukhusets storartade park, som breder sig till höger med stora lummiga träd och gröna gräsmattor. Till vänster ha vi nu, under det vi gå vidare framåt, sjukhusets hufvudmassa och äldsta del, som utifrån ter sig som 8 stora 2- à 3-våningshus, i stort sedt ordnade i två rader. Husen inom hvarje rad skiljas från hvarandra genom breda planterade mellanrum, mot hvilka fasaderna vetta. Alla dessa byggnader förenas till ett helt genom ett system af täckta korridorer i form af ett H. Parken delas genom denna komplex i två delar, en mot norr, där vi för närvarande befinna oss, och en åt söder, som sträcker sig ned mot norra bangården och Klara sjö, dit den stupar med en brant bergvägg. Längst där borta vid kanten ligger tuberkulosafdelningen med den vidsträcktaste utsikt öfver Kungsholmen, nedre Norrmalm och Söder, fritt och högt, så att hvar liten smula af vår sparsamma sol blir tillvaratagen. Det är icke något sanatorium i vanlig mening, därtill lämpar sig icke platsen i vår sotiga och bullersamma hufvudstad, utan dess hufvudändamål är att från de öfriga patienterna isolera dem, som befinnas lida af lungtuberkulos. Här är allt för dem ordnad på bästa sätt. De som gå uppe tillbringa fem timmar om dagen, liggande i sina hvilstolar på liggverandorna, och i de luftiga sjukrummen stå fönsterna nedfällda dag och natt, sommar och vinter. Litet svalt blir det förstas, en 14° på vintern är ungefär den vanliga rumstemperaturen, men det vänjer man sig snart vid och finner sig väl af. Den friska, kyliga luften och de dagliga kalla tvättningarna hårda kroppen och göra den motståndskraftigare mot förkylningar. Det gör ett egendomligt intryck att vintertid se alla dessa sjuklingar ligga i sina hvilstolar i en temperatur under fryspunkten, varma och ombonade i tjocka kappor och mössor och vantar och fotpåsar, dricka varm mjölk och läsa tidningar eller annan litteratur. Tro ej att det är någon hemsk och motbudande syn, visst inte! Alla dessa äro i tidigare stadier af sjukdomen och ha hopp om att kunna återvinna sin arbetsförmåga. De flesta se friska ut med godt hull, och någon hosta hör man knappast alls till. Blott de små fickspottkopporna af blått glas, som sticka upp ur kappan eller stå på borden bredvid dem, röja för er att de kämpa mot tuberkulosbacillen, människosläktets fruktansvärdaste fiende. I sjukrummen i våningarna ofvanför ligga de, som lidit

ENGELSKA MAGASINET

Drottninggatan 72, 1 tr.

erbjuder för säsongen ett ovanligt rikhaltigt urval af **Afpassade Mattor** såsom Äkta Orientaliska, Smyrna, Axminster, Velvet, Brüssel och Engelska Kidderminster, Prisnoteringar som vanligt billigt på platsen.

Enligt referat af meddelande från Svenska Tandläkaresällskapets kommitté för undersökning af gängse antiseptiska munvatten på Internationella Tandläkarekongressen i Stockholm den 15 Aug. 1902 är

STOMATOL

ovedersägligen det munvatten, som bäst uppfyller de fordringar medicinen och tandhygienien ställa på ett bakteriedödande och sjukdomsförekommande preparat för tändernas och munnens vård.

STOMATOLFABRIKEN, Stockholm.

H. M. Konungens Hofleverantör.

hårdare i kampen och af hvilka mången kanske aldrig mer reser sig från sin bädd. Omkring 200 tuberkulösa vårdas årligen på denna afdelning.

Ingen klass af sjuklingar förtjänar i våra dagar mer deltagande än de lungotsjuka. Sedan insikten om tuberkulosens smittosamhet trängt igenom, har allmänheten gripits af en fullkomlig skräck för de lungsjuka. De skys som pestsmittade. Ingen vill ha dem i sin tjänst, ingen vill upplåta bostad åt dem och, kanske hårdast af allt, de kunna ej vinna inträde vid sjukhusen. Ty utom de 32 platserna vid Sabbatsberg finnas egentligen endast ett 100-tal vid sjukhuset S:t Görans upplåtna åt dem, och hvad förslår det? Här komma dagligdags lungotspatienter med läkarebetyg om behof af sjukhusvård och nästan ständigt måste man ge dem det bittra svaret: »Finns ingen plats. Kom igen.» Det är hög tid att härutinnan vinnes ändring. Men låt oss lämna detta sorgliga kapitel och fortsätta vår orientering öfverblick öfver sjukhusområdet. Strax i närheten af tuberkulospaviljongen ligger ett litet lågt envåningshus, den s. k. isoleringspaviljongen. Där inläggas patienter, som för sin omgivning äro särskildt störande eller motbjudande eller lida af smittosam sjukdom. Utom dessa afdelningar finnas i parkens södra del inga byggnader. I den norra ligger på en liten höjd det för blott ett par månader sedan öppnade prydliga konvalescenthemmet med plats för ungefär 60 patienter, byggdt för medel, donerade af Isidor Dannström. Från dess ljusa, vackra salar har man en präktig utsikt öfver Vasastadens största offentliga park, den s. k. Sabbatsbergsparken och där bortom Odengatans palatslika husräcka. Genom denna donation har ett verkligt behof afhjälpts. Hur ofta har man icke af brist på plats måst »skrifva ut» patienter, som visserligen varit så pass återställda, att de icke nödvändigt behöft vistas på sjukhus, men dock långt ifrån så kraftiga, att de kunnat återtaga sina sysselsättningar. Nu finns det för dessa möjlighet att ännu en tid få hvila utan ekonomiska uppoffringar. Ty på konvalescenthemmet, liksom på hela sjukhuset för öfrigt, ligga de medellösa gratis. Af de 4,100 patienter, som förra året lågo på Sabbatsberg, vårdades sålunda öfver 2,500 utan afgift.

Nedanför den lilla kulle, som uppbär det Dannströmska konvalescenthemmet, alldeles intill norra gränsen för sjukhusområdet, ligga de två evakuationspaviljongerna af trä, hvardera rymmande 26 sängar. Under sommaren, då sjukhusafdelningarna turvis utrymmas för reparation, rengöring

D:R E. S. PERMAN.

D:R F. W. WARFVINGE.

och vädring, nedflyttas hit de patienter, som därigenom blifvit husvilla.

Om vi nu ytterligare nämna tvättinrättningen, som har att arbeta med hela den ofantliga massa tvätt, som ett så betydande sjukhus kräver, och grafkapellet, också inrymmande obduktionssalen, så ha vi tagit kännedom om alla byggnader, som ligga strödda omkring det stora hufvudkomplexet. Dit styra vi nu våra steg. Här och hvar passera vi små grupper patienter, promenerrande eller hvilande på parkens soffor, både män och kvinnor i de karaktäristiska blårandiga tvättkläderna. Vi gå in genom stora porten i mittelbyggnaden och ha genast till höger apoteket. Ty sjukhuset består sig med eget apotek och egen apotekare. Vi passera ytterligare en kort trappa och äro inne i vestibulen, kring hvilken mottagningsrummet och polikliniklokaler grupper sig. Här mottagas, undersökas och behandlas medellösa kostnadsfritt vissa tider på förmiddagen, en förmån, som allmänheten ganska flitigt begagnar sig af. Förra året t. ex. bevistades poliklinikerna af ej mindre än 5- till 6,000 personer. Alla medellösa få dessutom, efter särskild påteckning på recepten, medicin och förbandsartiklar gratis på apoteken. Högst välsignelsebringande vore säkert, om äfven fria bad kunde utdelas, som förhållandet är i Göteborg. På poliklinikerna får man en förfärande inblick i, hur lågt renligheten och den personliga hygienien stå bland befolkningens breda lager. Här blottas en smuts och ett snusk, som trotsa all beskrifning. Människor, som ej badat eller eljes tvättat sin kropp på åratals, ja, decennier, äro ingen sällsynthet, så otroligt det låter. Hvad detta betyder i en storstad för den enskildes och samhällets hälsa, behöfver ingen utläggning.

Vi lämna poliklinikerna och gå vidare, nu inom hus hela vägen. Till höger ha vi strax badhuset med en treflig badstu och tillhörande bassäng, två rader badkar, hvar och ett med sin aflädningshytt och en särskild afdelning för nyinkommande patienter. Genom sistnämnda praktiska anordning skyddas det egentliga badhuset för den orenlighet, som de nyinkommande patienterna medföra. Deras kläder hopbundtas och tagas i förvar samt sändas, om de innehålla ohyra, genast i desinfektionsugnen.

Midt emot badhuset ligger köket med väldiga ånggrytor, där mat dagligen beredes för 4- till 500 personer.

Efter ännu några steg ha vi hunnit fram till H-korridoren och befinna oss i dess ena korspunkt. För den, som icke förr varit på en större sjukvårdsinrättning, lönar det sig väl att några ögonblick betrakta lifvet här i sjukhusets pulsådorr så att säga. Framför och bakom oss sträcka sig ändlösa korridorer, från hvilka man på ena sidan direkt kommer in i bottenvåningarnas sjukafdelningar. Präktiga bladväxter i öfverflöd göra dem om vintern till sannskyldiga vinterträdgårdar. Ljuset strömmar ymnigt in genom fönsterna, som uppta största delen af väggytorna. Onekligen en behaglig promenadplats för de sjuka, som kunna gå uppe. Vi slå oss ned på en soffa. En egendomlig och på sitt sätt liffull tafla rullar upp sig för oss. Sjuka med kryckor krafla sig mödosamt förbi, sjuka med förband och utan förband, gamla och unga, aftärda och vemodiga ansikten, glada och förhoppningsfulla ansikten, där den nyvunna hälsans lycka satt sin prägel. En matvagn rullar förbi. En nyintagen patient i tjock grå kappa kommer i rullstol från badet för att föras till sin säng. Hvert skall han, fråga vi i förbifarten. Till 4:an C, blir svaret. Där komma sjukhusdrängarna i mörkblå jackor med en hår emellan sig. De gå i ojämn takt. Den ene tar snabbare steg, den andre långsammare, längre. Så blir skakningen minst. I båren ligger en flicka, som skall in på operationssalen. Hon har blindtarmsinflammation och måste opereras. Hon ser blek och ängslig ut. Några sköterskeelever i kläd-samma dräkter gå glädligt småpratande förbi med händerna fulla af medikamentflaskor, som de hämtat från apoteket. Där kommer en af sjukhusets läkare i lång hvit rock. Han går raskt och tycks ha brådtom.

Sjukhuset har tre öfverläkare. D:r F. W. Warfvinge, öfverläkare på den medicinska afdelningen och tillika sjukhusets direktör, är en af hufvudstadens mest bemärkta läkarpersonligheter. Det är tack vare hans outtröttliga arbete, praktiska blick och eminenta administrativa talang, som Sabbatsbergs sjukhus blifvit, hvad det nu är, i många afseenden ett mönster, efter hvilket våra öfriga sjukhus modellera sig. Han har stått på sin post, se'n sjukhuset öppnades, och kan således nästa år liksom sjukhuset fra 25-årsjubileum. Öfverläkare vid den kirurgiska afdelningen är d:r E. S. Perman, den kände och mycket anlitade kirurgen, och vid den gynekologiska d:r F. Westermarck, nyligen utnämnd till professor vid Karolinska institutet. Under dessa sorterar fem underläkare, af hvilka några oegentligt nog bära titeln amanuenser. Underläkarna äro bosatta på sjukhuset. En sjukhusläkares lif är fullt af rastlöst arbete. Två gånger om dagen gör han rond på sina sjukafdelningar, undersöker de nyinkomna, tillser och undersöker i mån af behof de öfriga, föreskrifver behandling, opererar, lägger om sår, för anteckningar om patienternas tillstånd o. s. v. Han utför på laboratoriet de mångfaldiga undersökningar af upphostningar, blod, magsaft, urin o. s. v., som den moderna diagnostiken kräver, undersöker och behandlar de medellösa hjälpsökande på poliklinikerna m. m. I tur med sina kamrater är han jourhavande och har då att taga emot de olycksfall af allehanda art, som under dygnet inkomma. Och sällan går ett dygn, utan att ambulansvagnar och dro-

PROF. F. WESTERMARK.

NYHETER

för höstsäsongen nu inkomna uti

BRUNKEBERGS MANUFAKTUR-MAGASIN.

ÖFVERSKÖTERSFRÖKEN VID SABBATSBERGS SJUKHUS.

skor medföra sin sorgliga skörd af skadade och förolyckade. Förra året mottogos öfver 800 olycksfall.

Om läkarnes arbete är strängt, så är detta i ännu högre grad fallet med sköterskornas. Från morgonens tidigaste timmar till kvällen sträfvor sköterskan på sin afdelning. Få äro de kall, som af sina utöfvare kräfvat så mycken aldrig tröttnande omtanke, insikt och takt och som i utbyte lämna så ringa ekonomiska och sociala förmåner. På Sabbatsbergs sjukhus finnas anställda 15 öfversköterskor och lika många undersköterskor. Därjämte biträda i sjukvården en talrik skara sköterskeelever, som här få hela eller en del af sin utbildning. Ända sedan 1882 har nämligen Sabbatsbergs sjukhus verkat som utbildningsanstalt för Röda korsets sjuksköterskor, hvarjämte sjukhuset åt ett stort antal egna elever ger en ettårig utbildningskurs; 1882—1896 utbildades sålunda ungefär 400 sköterskor.

Vi ha ännu ej gjort något besök på sjukhusarna. Dit begifva vi oss nu och välja för bekvämlighetens skull en afdelning i bottenvåningen. Vi böja af från korridoren och komma in i ett kort genomgångsrum. På sidorna om detta ligga smärre rum för linne och medikamentsförråd, för »extrapatienter», d. v. s. patienter af de högsta betalningsklasserna, sköterskerum, toalettrum, »tékök» o. s. v. Så äro vi inne i en »allmän sal» med plats för 24 patienter. Så snyggt och ljusst och glädt allting ser ut. Golfvet med sin blanka, dagligen tvättade linoleummatta, de sluttande fönsterplattorna af hvit marmor, de bekväma järnsängarna med resårbottnen och prydliga blekrödblommiga öfverkast. Båda långväggarna till höger och vänster upptagas till stor del af höga fönster och mellan dem stå sängarna, en rad vid hvardera väggen, hvar och en med sitt lilla nattduksbord och mellan hvarannan en elektrisk glödlampa i väggen. I salens midt ett bord med tvättfat för läkaren i ena ändan och skrifutensilier på den andra. Genom dörrarna på borte kortväggen kommer man in i »dagrummet», där de patienter, som gå uppe eller, som det heter på sjukhusspråket, »ha kläder», intaga sina måltider och tillbringa en del af sina lediga stunder.

Hvilket rikt tillfälle till psykologiska iakttagelser ger icke denna samling människor, sammanförda ur olika samhällsklasser! En

intresserad besökare kan icke nog förundra sig öfver den exemplariska ordning och det hyfsade skick, som råder. Och dock skulle jag i denna samling kunna utpeka för honom mångfaldiga individer ur de samhällsklasser, man är van att kalla samhällets lägsta. Hvem skulle exempelvis i mannen där borta med det vänliga och värdiga uppträdandet kunna ana en af Stadsgårdens svärjande och snusspottande habituér! Metamorfosen är helt enkelt underbar. Och mer eller mindre förändrade till sin fördel bli de nästan alla dessa män. De komma från

sin smuts och sin nöd, från sina sorger och från ölbuteljen, och i stället få de bad, god mat och ett vänligt, men bestämdt bemötande. Sjukhusen fylla säkerligen i detta afseende en visserligen föga beaktad, men icke desto mindre betydelsefull mission. Mycket, att icke säga allt, beror vid detta uppfostringsarbete på sköterskornas hållning och omdöme. Att ingen religiös propaganda bör få komma i fråga, säger sig själf.

Hvad ha patienterna för sig hela långa dagen? Ja, den öfvervägande delen ligger ju i sina sängar och orkar ej företa mer än hvad måltider och skötsel medföra, men för dem, som ha större krafter, borde nog finnas flere tillfällen till förströelse och sysselsättning än som nu bjudas. Tänk så mycken tid för en sjukhuspatient finns öfrigt till bildande läsning t. ex. Sjukhuset har ett tämligen stort bibliotek och det användes ganska flitigt af de sjuka, men det behöfde nog både förstärkas och moderniseras. Bildande förströelser saknas ej heller fullständigt. I vintras höllos en hel del musikaliska soaréer, som lockade »fulla hus» i den rymliga mottagningsalen. Patienter buros in i bårar och sängar och de, som hade rättighet att gå uppe, hade mangrant infunnit sig. Den, som hörde jublet efter Scholanders visor eller de smattrande applåderna efter

Nu är rätta tiden inne att skydda fruktträden mot skadedjuren!

Wilh. Beckers

Frostfjärilslim,

af fackmän pröfvadt och godkändt medel mot frostfjärilslarverna.

I burkar om 1, 2, 5 och 10 kg.

Pris pr burk Kr. 1.—, 1.90, 4.50, 8.—

WILH. BECKER

Kongl. Hofleverantör

5 Malmstorgsgatan 5

Filialer: 24 St. Nygatan, 23 Götgatan.

fröken Svärdströms sång, förstod, hur godt en stunds glädje och glömska kan göra.

Innan vi sluta, få vi väl ej glömma att kasta en blick in i operationssalen, sjukhusets allra heligaste. Där regera kirurgerna som enväldshärskare, bararmade, hvitklädda från topp till tå, med hvita mössor på hufvudet och hvita hakklappar om skäggen. Där råder en disciplin, strängare än vid ett preussiskt regemente. Den minsta tanklöshet skulle ju också kunna bli ödesdiger. Kring operationsbordet stå operatören och hans assistenter. Allt är tyst. På bordet sofver patienten med ansiktet doldt af etermasken. Vid instrumentbordet står operationssköterskan och på något afstånd de öfriga, hvar och en med sin bestämda funktion redo att ingripa, då så påfordras. Korta komma öfverkirurgens kommandoord, och ögonblickligen, med aldrig svikande precision räcker operationssköterskan de olika instrument, som önskas. Det fordras vakna ögon och öron och snabba fingrar på den posten.

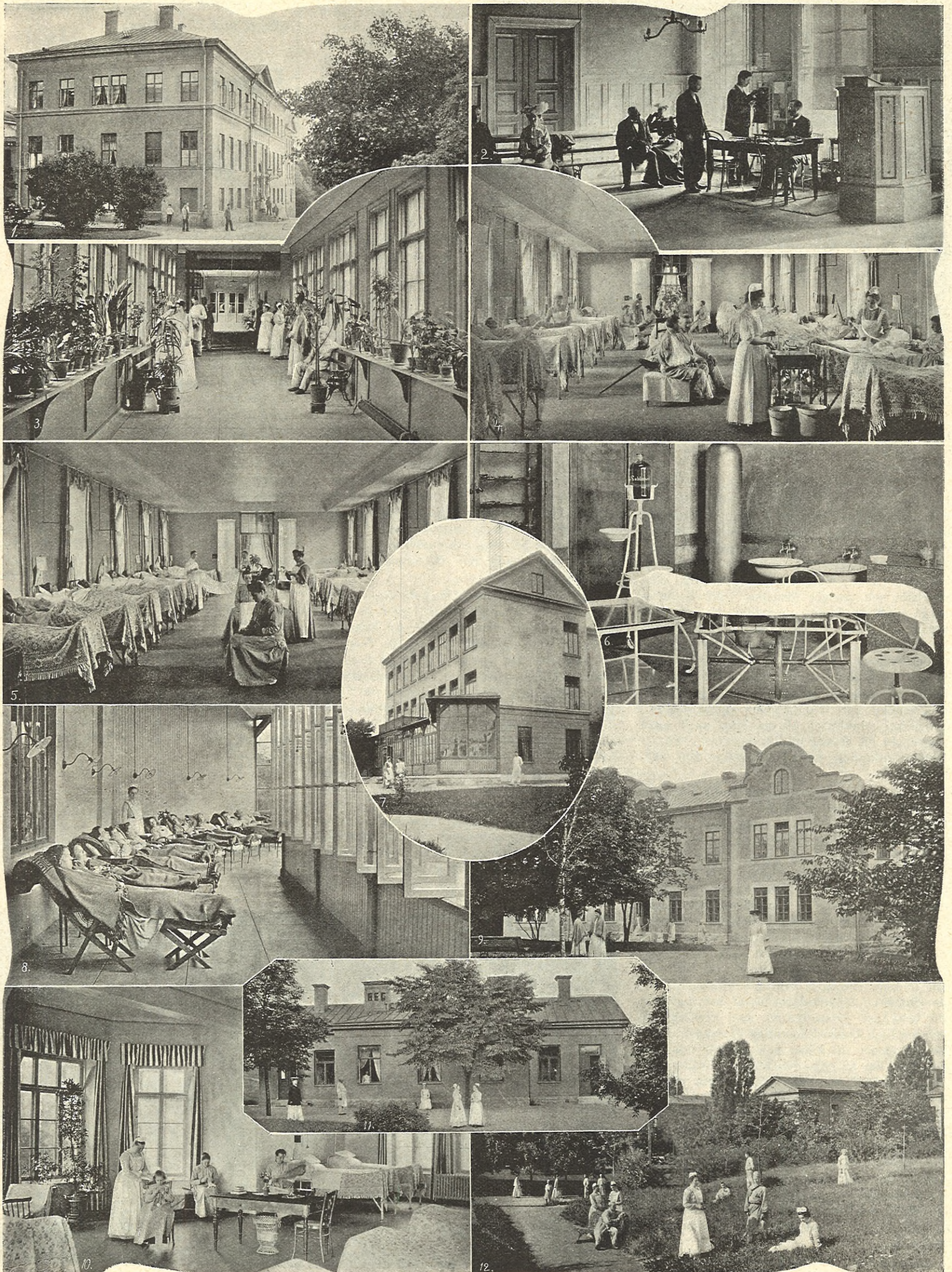
Visst finns det mycket, mycket mer att se, t. ex. Röntgenrummet med dess praktiga apparater, som flitigt användas, men vi kunna icke hinna med allt. Ett modernt sjukhus rymmer mångahanda inom sina murar, och har denna skildring kunnat ge en föreställning om den saken, så har den fyllt sin uppgift.

GLÖM EJ

Jubileumsfondens sparbössor!

UNDERSKÖTERSFRÖKEN OCH ELEVER VID SABBATSBERGS SJUKHUS.

BILDER FRÅN SABBATSBERGS SJUKHUS. 1. HUFVUDENTRÉEN. 2. MOTTAGNINGSRUMMET. 3. EN AF KORRIDORERNA. 4. ALLMÅN SAL FÖR MANLIGA PATIENTER. 5. ALLMÅN SAL FÖR KVINNLIGA PATIENTER. 6. OPERATIONSSAL. 7. TUBERKULOSPAVILJONGEN. 8. LIGGVERANDA VID TUBERKULOSPAVILJONGEN. 9. KONVALESCENTHEMMET. 10. INTERIÖR FRÅN KONVALESCENTHEMMET. 11. ISOLERINGSPAVILJONGEN. 12. UTSIKT FRÅN PARKEN. FOTO FÖR IDUN AF ADOLF JANSON.

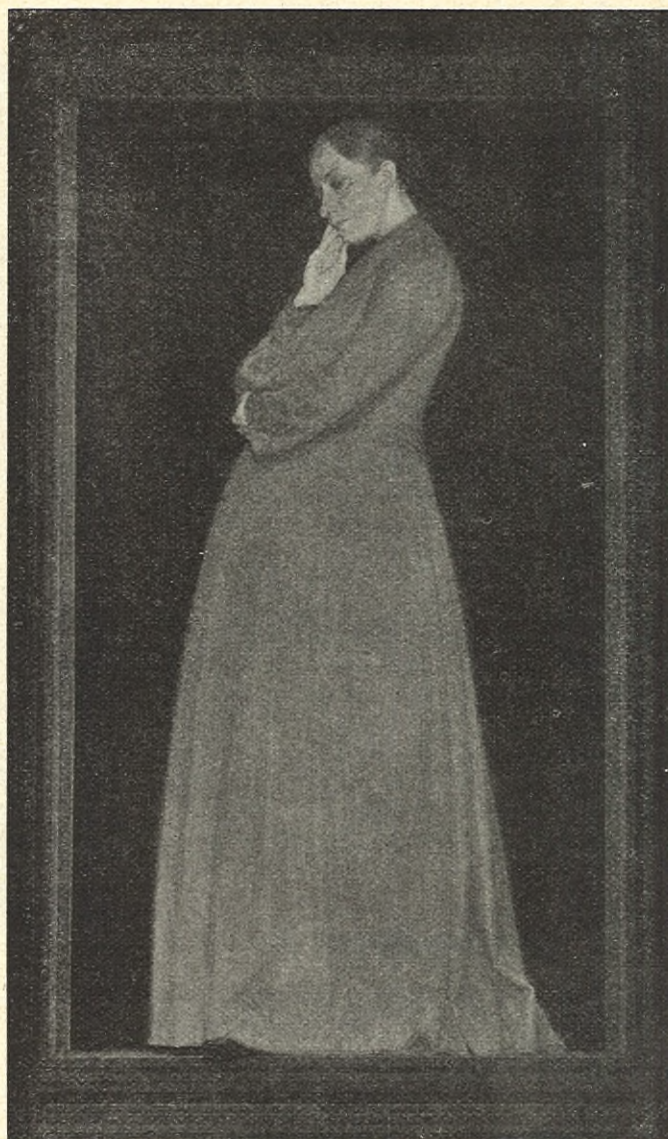
»DEN BLINDE PIGE.»

icke sentimentalitetens. Där finnas dukar, fyllda af en djup förgängelsens tragik — exempelvis »Döden og kröblingen» — men all känslsamhet är aflägsnad, bytt i stilla, gripande allvar.

Själfständigheten, det starka sträfvandet att gå egna vägar, att intensivt gripa ett ämne och offra på detsamma det högsta måttet af konstnärlig hängifvenhet och konstnärlig helgd, får kanske sitt förnämsta uttryck i »Den svangre», af hvilken märkliga duk vi i dagsnumret meddela en afbildning.

Den blifvande modern har midt i sorlet af dagens enahanda stannat ett ögonblick, öfverväldigad af djupa tankar, födda ur den ansvarskänsla, som växer med mysteriet att hon inom kort skall ge lif åt en ny människovarelse. Som alltid i Nielsens taflor är teckningen beundransvärdt fast och lefvande, och åt det bleka ansiktet med dess känsliga modellering har konstnären lyckats förläna ett inåtvänt grubblande drag, som gjuter öfver hela gestalten en prägel af höghet.

I »Den blinde pige» — äfven här afbildad — klingar det spröda ackor-

»DEN SVANGRE.»

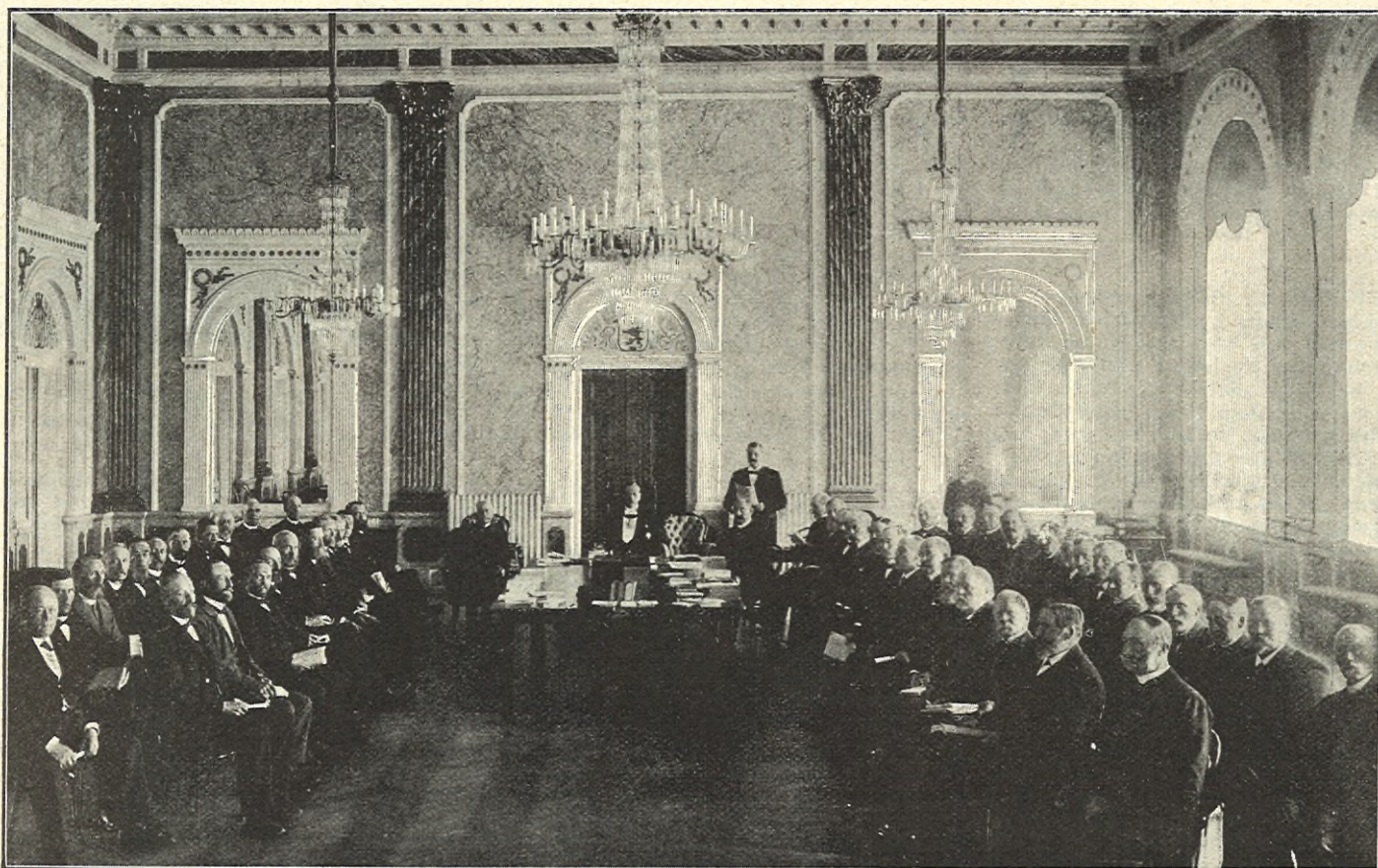
EJNAR NIELSENS UTSTÄLLNING.

PÅ DE karga väggytorna i Konstföreningens lokal hänger för närvarande ett litet antal konstverk, som i sin personliga pregnans och sin omutliga konstnärliga skärpa ta ett betydligt afstånd från mycket af hvad det modärna måleriet i sin öfverhettade alstringslust åstadkommer. Einar Nielsens konst är främst melankoliens, svårmodets, dödsallvarets konst; men väl att märka

det från en darrande människosjäl, som blott i aningen förnimmer naturens skönhet omkring sig. Hon håller i ena handen en maskrosstjälk, hvars fjunboll hon svagt berör med

ett par af sina fingerspetsar, medan landskapet bakom henne flammar i guld. Denna tafla är ett litet mästerverk af själfull och inträngande konst; symboliken med den guldfärgade

himlen och floden är genial och ej mindre djup är idén med maskrosen, hvarifrån fingerspetsarnes nerver öfverföra till den unga kvinnans inre värld föreställningen om lifvets ofattbara under och skönhet. Går man konstnärens tanke närmare in på lifvet, kan man med en liten om värdering lätt få

JÖNKÖPINGS LÄNS LANDSTINGS SAMMANTRÄDE PÅ 40-ÅRS DAGEN AF DESS VERKSAMHET. (SE DAGSKRÖNIKAN.) LINDHEBORG FOTO.

den att afspegla hela världsmysteriet: människan, som famlande berör tingen, hvilkas innebörd hon dunkelt anar, men ej mäktar fatta.

Bland utställningens öfriga dukar träffar man ett par ypperliga kvinnoporträtt, präglade af denna intensa karaktäristik, som utgör ett af Ejnar Nielsens särmerken som konstnär, vidare en stor, allvarstung komposition med den något långdragna titeln »Mennesker lytte til klokkerne, der ringe dagen ned», en ur teknisk-målerisk synpunkt briljant porträtt-grupp af en skulptör och hans maka samt en del teckningar.

Allt som allt omfattar utställningen endast 19 nummer, men skänker dock en långt rikare behållning af skönhetsvärde än mången tafvelsamling med ferdubbelt högre numerär.

Den danske konstnären ger oss i sina alster prof på en särskild face af sitt hemlands rika konst, hvars styrka alltjämt ligger i dess utpräglade egenart. Hans orubbliga individualitetskraft kan väl näppeligen skaffa honom majoritetens applåder, men för den lilla grupp af människor, som vill att konst skall vara konst, d. v. s. religion, d. v. s. frihet för konstnären att i sträng ödmjukhet och sträng stolthet ge det finaste af sin själ — för dem äro taflor sådana som dessa en glädje.

ERNST HÖGMAN.

UR DAGSKRÖNIKAN.

PAUL GRAF, en af våra mycket löftesgivande unga målare, afled nyligen i Enköping efter en tids sjukdom.

Född i Stockholm 1866, studerade han från 1885 vid Konstakademien, men reste året därpå till Tyskland och Paris. I fyra år studerade han därstädes vid Ecole des beaux arts, vistades sedan i Amerika och bosatte sig 1895 i hemlandet. Han försökte sig inom olika motivområden, målade än porträtt, än landskap, genre- eller djurbilder, städse ådagaläggande smidig uppfattning och duktig teknik. Bland hans taflor äro »Badande flickor» och »Uppskrämd räf» (Stockholmsutställningen 1897), »På spår-snö» och »Vintersöndag i Dal-

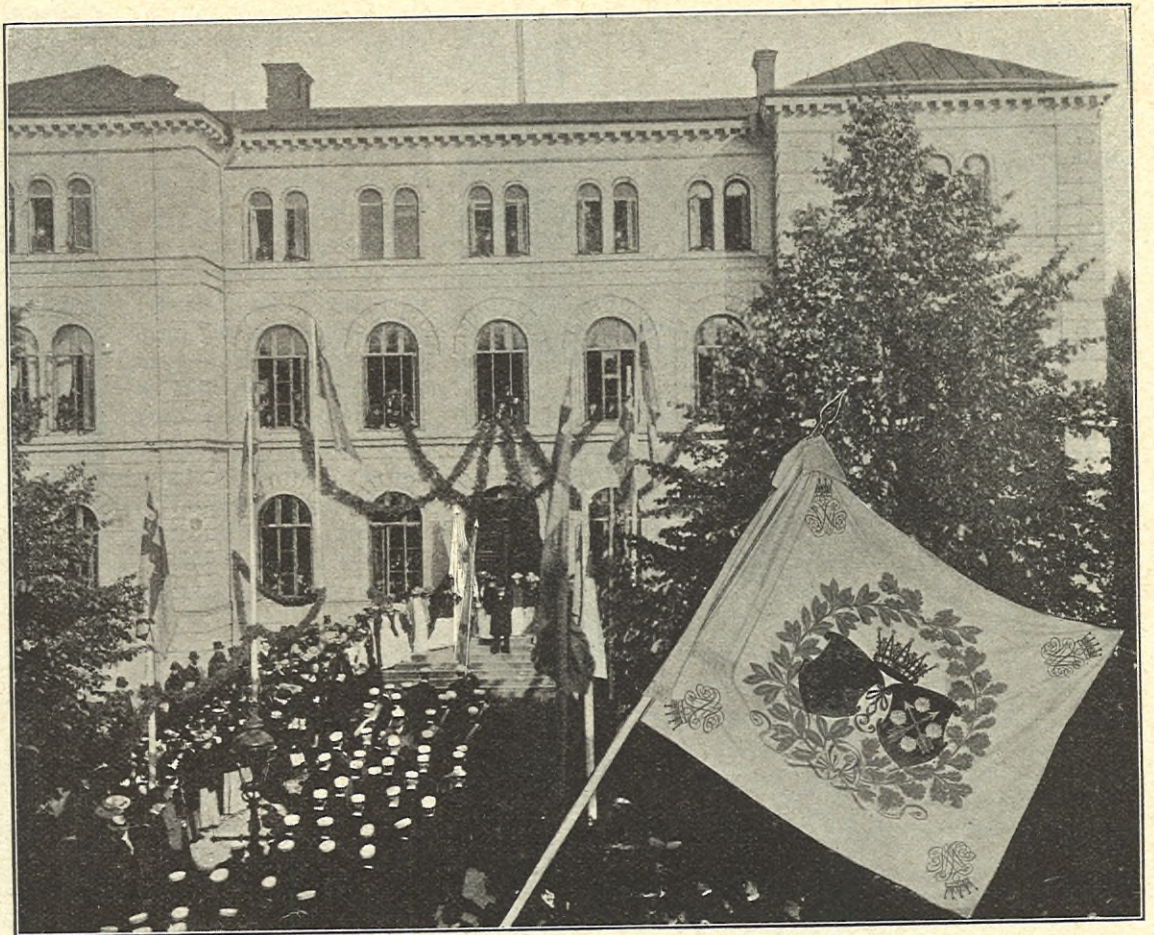
PAUL GRAF.

arne» (1900) och från de sista åren flere gat- och torgmotiv från Brügge. Senast utställde han på Venedigutställningen i somras och både sålde och fick beröm.

EN NY NATIONSFANA. Södermanlands-Närrikes nation har i dagarna, på initiativ af landshöfdingskan Boström och borgmästarinnan Weller, fått mottaga en ny fana i stället för nationens gamla, betydligt nötta symbol. En kontingent af nationsmedlemmar, tillika med ett antal sångare af andra nationer, besökte i söndags Nyköping för att högtidligen mottaga fanan. Den lilla residensstaden i det björkfagra Södermanland var med anledning af studentbesöket rikligt flaggprydd, studentsång klingade mellan höstfärgade trädgårdar och söndagstysta hus och allmänna läroverkets murar voro dagen till ära festligt smyckade.

På läroverkets trappa hälsades landsmännen välkomna af landshöfding Boström, som med några anslående ord om samhörighetskänslan mellan nationen och Södermanlands folk öfverlämnade fanan, hvilket moment återgives i vår afbildning af högtidligheten. Fanan är af hvitt siden. Mot den hvita botten afteckna sig Södermanlands och Närrikes mot hvarandra lutande vapen med gemensam krona öfver, omgifna af en krans af lager och eklöf. I hörnen synas krönte monogram. Handarbetets vänner i Stockholm ha äran af det väl utförda arbetet. Kostnaden för fanans anskaffande uppgår till 1,200 kr.

*

LANDSHÖFDING BOSTRÖM ÖFVERLÄMNAR I NYKÖPING DEN NYA FANAN ÅT SÖDERMANLAND-NÄRIKES NATION. C. A. JETTE FOTO.

EN VACKER MINNESGÅFVA. Genom kompanichefen vid norska krigsskolan har nyligen till krigsskolan å Karlberg öfversändts en större, synnerligen smakfull kanna i drifvet silfver med konungens bröstbild å locket samt försedd med följande inskription: »Kadettmessen Karlberg, fra norske kadetter med broderlig hilsen og hjertelig tak for godt kameratskab og storartet gjæstfrihed ved vore kameraters besøg paa det herlige Karlberg i pintsen 1903».

Den vackra minnesgåfvan åtföljdes af en skrivelse, hvori framhölls de norska kadetternas önskan att med gåfvan gifva uttryck åt sin tacksamhet för den gästfrihet och det kamratskap som mötte deras representanter vid besöket å Karlberg sistlidne pingst och deras förhoppning att de vänskapsband, som då knötos, måtte i sin mån bidra till att främja det mål konungen angifver i sitt valspråk: »Brödralfolkens väl».

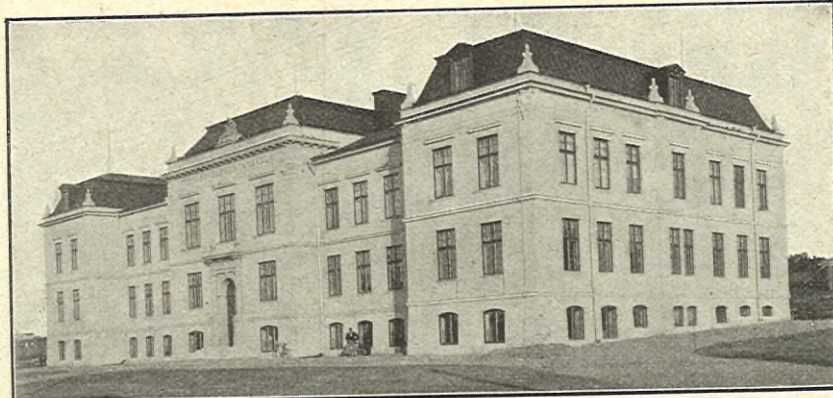
Det prydliga tecknet på norsk ungdoms sympati för svensk ungdom återfinnes afbildadt här bredvid.

TEKNISKA SKOLAN I HERNÖSAND har i dagarna invigt sin nya byggnad och meddela vi med anledning därpå en bild af den vackra komplexen. Sedan riksdagen år 1900 beviljat anslag till en teknisk elementarskola för Norrland med säte i Hernösand, började denna sin verksamhet höstterminen 1901 i tekniska söndags- och aftonskolans dåvarande lokaler samt delvis i allmänna läroverkets. Till rektor utnämndes lektor Tham vid tekniska elementarskolan i Örebro. Stadsfull-

mäktige beslöto emellertid snart uppföra en ny byggnad med rektorsbostad efter ritningar af dåvarande stadsarkitekten, numera lektorn vid

DE NORSKA KADETTERNAS MINNESGÅFVA TILL DE SVENSKA KAMRATERNA PÅ KARLBERG.

DEN NYA TEKNISKA SKOLAN I HERNÖSAND. K. WALLIN FOTO.

skolan A. Thurdin. Stadens utgifter för byggnaden uppgår till 200,000 kr. i rundt tal, utom värdet på tomten. Maskiner, undervisningsmateriell, möbler m. m. ha bekostats af staten.

*

GRENNADAMERNAS HISTORISKA FÖRENING. I början af året bildade några för historisk forskning och vetande intresserade damer i Grenna en »Historisk förening», hvars styrelse består af prostinnan Holmberg (ordf.),

PER BRAHE D. Y. FRAMLÄGGER FÖR SIN FAMILJ PLANRITNING TILL GRENNA.

borgmästarinnan Egnell (v. ordf.), samt fröknarna Agnes v. Rosen (kassör) och Ebba Holmberg (sekr.). En gång i månaden hålles möte, hvarvid bemärkte svenske ruäns och kvinnors historia föreläses, i syfte att på detta sätt väcka och underhålla fosterlandskänslan. Såsom ett mål för sin sträfvan har föreningen dessutom satt att söka åstadkomma en Brahe-byst i Brahes gamla stad. För några dagar sedan hade föreningen till förmån för detta lofvärda syfte anordnat en talrikt besökt s. k. »Brahe-afton» med föredrag om Per Brahe, musik och deklamation. Programets pièce de résistance utgjordes af fem lyckade tablåer, af hvilka vi här återgifva ett par: »Per Brahe d. y. framläggande för sin familj planritning till staden Brahe-Grenna» och »Ebba Brahe», försänt i läsningen af ett bref från sitt hjärtas konung, Gustaf II Adolf.

EBBA BRAHE. TABLÅER VID BRAHEFESTEN I GRENNA. CALLA SUNDBECK FOTO.

ETT LANDSTINGSJUBILEUM. Jönköpings läns landstings senaste sammanträde erhöi en särskild högtidlighet därigenom, att det afhölls på dagen jämnt 40 år efter landstingets första. I närvaro af landshöfdingen frih. Hj. Palmstierna öppnades det af ordföranden häradshöfding Berg med ett högtidligt anförande, hvari han bland annat yttrade:

»Fyra årtionden äro i dag fröflutna sedan landstinget den 21 september 1863 första gången sammanträdde. Den nya, år 1862 gifna landstingsinstitutionen var för de svenska länen i många hänseenden betydelsefull. Icke minst var den detta därigenom att den innefattade och utgjorde ett återgifvande af den urgamla kommunala själfstyrelse för gemensamma hushållsange-

lägenheter», som de gamla landskapen sedan minnes tider ägt och en gång genom Magnus Erikssons landslag fått sig tillförsäkrad, men som de sedan förlorat och därefter under århundraden saknat.»

Med anledning af dagens betydelse togs en fotografisk bild af sammanträdet, som Idun härmed återgifver. Personerna å densamma äro:

Längst upp, i midten: Ordföranden, ledamoten af riksdagens första kammare, häradshöfdingen Gustaf Berg; till höger om honom landshöfdingen friherre Hj. Palmstierna och till vänster, vid bordet, landstingets vice ordförande häradshöfdingen A. H. Ljunggren. *Landstingsmän: till vänster, från ordförandeplatsen räknadt, (höger på bilden) främre raden:* advokatfiskalen C. M. Ericsson, lektorn J. M. Krok, hofrättsrådet A. Romberg, borgmästaren W. Palmgren, ingenjören G. E. Odéen, disponenten O. Roempke, skeppsfourneraren A. Andersson, fabriksidkaren Herman Engström, fil. doctorn Gunnar Sæve, samtliga i Jönköping, ledamoten af riksdagens första kammare, rådmannen Axel Petri, Eksjö, borgmästaren V. Egnell, Grenna, riksdagsmannen Joh. Sjöberg, Bodaryd, J. Johanson, Bodatorp, *andra raden, från ordförandeplatsen räknadt, J. Jakobs-son, Restad, orgelnisten J. Bäckdahl, Linderås, riksdagsmannen J. Jonsson, Hökhult, handlanden M. Théel, Hullaryd, domänintendenten Oscar Erickson, Bjärsby, godsägaren Axel Fagerholm, Wallnäs, J. G. Isacsson, Slättåkra, riksdagsmannen C. A. Danielsson, Farstorp, bankdirektören J. P. Zakrisson, Hvetlanda, Claes Johanson, Björkö, häradshöfdingen C. A. Danielsson, Rösa, M. A. Bolander, Holkaryd, folkskolläraren J. Lindberg, Ljunga, A. Stork, Fiskaby.*

Till höger, från ordföranden räknadt, (vänster på bilden) främre raden: Johannes Svensson, Atlabryna, M. Johanson, Gärde, riksdagsmannen Carl Johanson, Afösä, Ang. Svensson, Ryd, A. J. Carlsson, Bästuhult, A. Johansson, Bårarp, J. Kjellerstedt, Heljaryd, H. O. Mohn, Huskvarna, F. O. Johanson, Vireda, Frans Peterson, Åker, *andra raden, från ordförandeplatsen räknadt:* Johan Andersson, Flahult, riksdagsmannen, W. Bengtson, Häradsköp, f. riksdagsmannen G. W. Svensson, Rydaholm, C. J. Jonsson, Mörkhult, förvaltaren M. Hökerberg, Hörle, underlöjtnanten A. P. Rydell, Bredaryd, Joh. Svensson, Kålabo, bankdirektören G. W. Rydin, Gislaved, J. Johansson, Elgare, L. A. Haraldson, Ekenäs, N. Lundell, S. Unnaryd.

Landstingets tjänstemän: sekreteraren, länsnotarien Gustaf Andrén, föredragande, stående, närmast ordföranden. Kamreraren, bankkamreraren C. W. Ström, stående längre åt höger å bilden.

DIAMANTKORSET. EN UNGDOMS-NOVELL AF DANIEL FALLSTRÖM.

PÅ EN enslig stig, som för genom skogen Montrecour i södra delen af landskapet Auvergne, departementet Cantal i Frankrike, vandrade en vacker sommarafton Ary Bernard, elev vid Ecole des Beaux Arts i Paris. Den unge mannen var klädd i en jaktdräkt af groft, brunt ylleyg, på hufvudet bar han en spetsig filthatt med stora brätten och prydd med en örnfjäder samt i handen ett lätt jaktgevär. Den väl fyllda jaktväskan vid hans sida vittnade om, att den unge artisten var en god skytt.

Den lyckade jakten, den tömda fältflaskan och den härliga aftonen hade försatt honom i en munter sinnesstämning, och med klar, ljudande röst sjöng han en strof ur en jägarvisa:

»Då bergen sina skuggor kasta,
ditt byte släng på skuldran bred.
Framåt! det är ej tid att rasta,
ty solen sjunker redan ned.»

Han stannade ett ögonblick för att lyssna till ekot, som berget sjöng ur sitt eget bröst, därpå fortsatte han åter sin vandring, och på den raska gången kunde man märka, att han önskade snart komma hem.

Skogen började så småningom glesna, och ur dess skugga framträdde vandraren på en öppen plats, belyst af den nedgående solen

och öfversållad med sommarens blomster, hvilka i den stilla kvällen spredde en stark doft. Jägaren stannade som fjättrad af en trollmakt och lät blicken irra ut öfver dalen, som låg där nere djupt under honom i skuggan af bergen, hvilka såsom skyddsvakter reste sig från alla sidor omkring den. Ary gick fram till bergsplatåns rand, där ett gapande bråddjup öppnade sig, satte sig på ett lösryckt klippblock, ställde bössan ifrån sig, aftog natten och torkade den af svett fuktade pannan. Då detta var gjordt, stödde han armbågen mot sitt knä, sänkte hakan i handen och försjönk i drömmar, medan han lät blicken hvila på slottet, hvars hvita murar sagolikt glänste fram där nere i dalen mellan valnösträdens och almarnas gröna kronor. Icke nöjd med att i sin själ inpräglade bilden af denna undangömda vrå bland bergen, ville han äfven fästa den på papperet och framtog därför ur sin bröstficka en liten skissbok, i hvilken han snart började teckna med ifver. Och denna auvergnska dal var verkligen ett värdigt föremål för en artists penna.

Kontrasten emellan bergens nakna, skrofliga sidor och den friska grönskan där nere var slående och föll genast i ögat. Man kunde likna dalen vid ett täckt, leende barn, slumrande i en bister och groflemmad jättes armar. Och midt igenom dessa mörkgröna lundar, öfver denna skiftande sammetslena gräsmatta flöt en liten å fram, i hvilken markis de Marimars slott speglade sina torn och tinnar, nu färgade i rosenskimmer af den dalande solen, som gick ned bakom bergen. En präktig fruktträdgård sträckte sig rundt omkring slottet och de i nutidens småtäckta stil uppförda drifhusen, stallen och byggnaderna för betjäningen framhåfde för betraktaren den gamla byggnadens ädla och smakfulla stil, som man till hälften kunde hänföra till gotikens och till hälften till renässansens byggnadsstilar: det var en sammansmältning af båda.

Och detta fann äfven Ary, där han satt fördjupad i sin teckning, och den halföppna munnen, de vidgade näsborrarna, kindernas rodnad och ögonens glans visade, att han med lif och själ hängaf sig åt sin studie, ty för honom var detta präktiga utkast ingenting annat.

Plötsligen upphörde han med ritningen och lyssnade. Ur buskskogen bakom honom framträngde ett oredigt buller. Han tyckte sig höra, huru kvistar afbrötos och en häst flåsade. Snart kunde han äfven tydligt urskilja hofslag mot den stenbundna marken och en ungdomligt späd stämma, som ropade på hjälp. Han reste sig häftigt och väntade med klappande hjärta, hvad som skulle komma.

Ur det täta busksnåret framstörtade ögonblicket därpå en skenande häst, glänsande svart, bärande en ung flicka, som krampaktigt höll sig fast i hästens flygande man för att ej störta till marken. Dock skulle det hafva varit en lycka för henne, om hon hade gjort det, ty hästen skulle inom få ögonblick störta ned i afgrunden, som öppnade sig vid randen af bergsplatån, och i fallet naturligtvis draga ryttarinnan med sig.

Ary uppfattade genast situationen och han darrade vid tanken på den unga flickans öde.

»Kasta er af!» ropade han, men hon gjorde ingen min af att följa det kloka rådet, eller också hörde hon honom icke, och hästen be-fann sig nu endast få famnar från afsatsen. Då ryckte Ary beslutsamt till sig bössan, kastade den till ögat och tryckte af. Hästen störtade till marken, och flickan i den mörka ridträkten slungades ned på gräset, där hon förblef liggande likblek och med slutna ögon. Ary gick ända fram till hästen, drog sin

Förnämsta tvättmedel

Äro och förblifva dock vid finare tvätt

HYLINS
Ekonomi-Tvål

och vid gröfre tvätt (byk)

HYLINS
Prima Tvätt-Tvål

jaktknif och stötte den ända till fästet i djurets bringa för att bespara det plågorna. Därefter skyndade han till en liten rännil, som porlade fram mellan stenarne, fyllde sin hatt med det kristallklara, friska vattnet och återvände till den sanslösa unga skönheten.

(Forts.)

Bland de växlande alster af vår bokproduktion, som nu allt ymnigare bebåda julens sedvanliga litterära flod, vilja vi i dag främst å listan ställa det arbete, som för visso mer än något annat kommer att draga den allmänna uppmärksamheten till sig: vår ryktbare upptäcktsresande d:r *Sven Hedins* skildring af sin senaste mångomtalade färd, hvilken nu under titeln »*Asien, tusen mil på okända vägar*» börjat utgifvas från Albert Bonniers förlag. Det är helt enkelt en världsbok, som här förelägges vår läsande allmänhet i en dess stora betydelse värdig gedigen utstyrelse, och samtidigt med den svenska upplagan komma norska, tyska, engelska, amerikanska, franska, italienska, ryska, böhmiska, ungerska, holländska och polska editorer att till bildningssökande i alla länder sprida de stolta vittnesbörden om svenskt mod, svensk energi och svensk kunskap i våra dagar. Ett dylikt verk kan bland författarens egna landsmän icke kräva mer än ett påpekande för att sedan gå ut och i de bredaste lager tala för sig själft! *Sven Hedins* »*Asien*» skall föreligga fullständigt före jul i omkring 40 häften å 50 öre, tillsammans tvänne ståtliga volymer om 80 å 90 ark med öfver 400 bilder efter d:r *Hedins* egna fotografier och teckningar, ett stort antal akvareller och laveringar af framstående konstnärer, präktiga färgtryckskartor samt ett af *Carl Larson* särskildt för detta arbete utfördt vällyckadt porträtt af den världsbekante forskningsresanden.

Ett annat subskriptionsverk, som äfven bör kunna påräkna att mottagas med nationell förståelse, är den upplaga af *August Strindbergs samlade dramatiska arbeten*, som nu föranstaltats af *Hugo Gebers* förlag. Ingen svensk dramatisk författare kan i europeisk ryktbarhet mäta sig med *Strindberg* och hans namn nämnes samtidigt med nutidens största dramatiker: en *Ibsen*, en *Hauptmann*, en *Mæterlinck*. Skulle det då saknas i de svenska hemmens bibliotek? Det bör, det får ej vara så, och tillfället att nu för första gången erhålla hans märkliga dramatiska produktion i samlad form skall säkerligen gripas med begärlighet af alla litterärt intresserade. Samlingen, som upptager *Strindbergs* sceniska alstring ända sedan 1869, kommer dessutom att innehålla tre förut ej offentliggjorda stycken och utgifves samtidigt i tvänne serier: *Romantiska dramer* och *Historiska dramer* i tillsammans ca 40 häften å 60 öre pr häfte.

I detta sammanhang vilja vi äfven meddela, att den prisnedsättning å ett stort antal värdefulla böcker i olika ämnen, som den ansedda *Geberska* förlagsfirman vidtagit, och som redan vunnit sådan tillslutning, att närmare 14,000 volymer blifvit sålda, nu ytterligare utsträcks till årets slut, hvarigenom särskildt förvärf af lämplig litteratur till julgåfvor för mången torde underlättas.

Bland till hösten nyutkomna svenska originalberättelser möta oss först tvänne verk af kvinnliga författare, ehuru förvisso af en vidt skild grundstämning. *Mathilda Roos'* roman från en norrländsk sågverksstad, »*De osynliga vägarne*» (Alb. Bonniers förlag), är från första sidan till den sista genomträngd af den varma religiösa lifsåskådning, som numera utgör det centrala i författarinns hela dikning. Den utpräglade tendensen bortskymmer dock ingalunda de underhållande elementen i författarinns berättargåfvor, och äfven åt olikänkande söker hon göra rättvisa. En afgjordt ensidig tendensskrift är däremot *Harold Gotes* berättelse »*Det heliga arfvet*» (*Wahlström & Widstrands* förlag). Med sitt idealiga utmålande af männen såsom själviska och brutala despoter och af kvinnorna som deras förtrampade och misshandlade offer verkar den allt för mycket kvarleva af ett slag af kvinnoakslitteratur, som vi trodde vara öfverstökad med feminismens barnsjukdomar.

På sistnämnda förlag är vidare att anteckna en debuterande ung författare *Nils Wilhelm Lundh*, hvilken i en liten samling »scenerier», »*Hvita kyrkans by*», har gifvit en del vackra och innerliga uttryck åt barndomshemmets underbara makt öfver känslolifvet. Till *Gustaf Jansons* historiska roman från Johan III:s dagar, »*Nils Dobblare*», hvaraf första delen nyss utkommit på *Ljus'* förlag, torde vi få återkomma, när arbetet föreligger afslutadt. Dock vilja vi redan nu konstatera, att författarens lifliga fantasi och franka framställningskonst i densamma göra sig förträffligt gällande.

J. N—c.

EN HEDERSMAN. SKILDNING FRÅN FRANSKA FRÄMLINGSLEGIONEN AF EDVARD STJERNSTRÖM.

(SLUT. FR. N.R. 39.)

PÅ SINA ronder i tält och kaserner, i stallar och kökslokaler är han alltid försedd med en väldig knölpåk. I munnen hänger ständigt en långskaftad porslinspipa, och gör han då snarare intryck af den forne »gardechassen» än af officeren.

Gift, som jag redan nämnt, vid tidiga år, har han sin maka ännu kvar i lifvet, och har denna troget följt sin make öfverallt.

Hon är en liten fryntlig bondgumma från *Elsass*, som ej förändrat något vare sig i dräkt eller vanor sedan hon blef officersfru. Utan någon annan hjälp än sin mans ordonnans förrättar hon alla husliga sysslor, håller snyggt i det lilla hemmet och sin mans garderob i ordning. En aldeles utmärkt mat lagar hon, något som hvarenda soldat i mennens kompani kan vitsorda, ty det finnes ingen af oss, som ej njutit af hennes »löksoppa», smakat på hennes »wurst» eller trakterats med ett glas »Kirchwasser».

Hon tåflar med sin man i popularitet, och känner hvarenda soldat i kompaniet. Såväl hon som mannen »dua» oss helt familjärt och benämna oss vanligen vid förnamn, något som vi sätta värde på, när det kommer från detta håll.

Så fort en ny soldat gör sitt inträde i kompaniet, föreställes han alltid af kaptenen för frun, som med något lämpligt i mat- eller drickväg bjuder honom välkommen.

Och blir man sjuk, då kan man alltid hos »mamma» *Hoff* påräkna de bästa råd och den ömmaste vård. Innan man i dylika fall gör den officiella visiten hos läkaren, aflägger man en förberedande hos henne, och det är först, om hon anser det onda af sådan art, att hon ej anser sig kunna bota det, som man går till högre instans. Men i de flesta fall kurerar hon den sjuke. Hon är ej blott kirurg, en mästarinna att behandla sår, utan förstår sig ock på inre åkommor. Hon är hemma i pharmacopéen och har alltid på lager en mängd hemmalagade droger och mixturer till hvilka vi soldater efter hennes anvisning insamlar de nödiga örterna. Och blir man så sjuk, att man hamnar på hospitalet, då kan man alltid dagligen påräkna besök af den lilla välmående gumman, som, om hon ej förmår annat, dock alltid verkar uppmuntrade på den sjuke. Under tyfustiden har hon alltid stående stora sår med kaffe-the eller »coco»-tillsatt vatten, där vi hvarje afton få fylla våra fältflaskor. Naturligtvis är det blott soldaterna vid mennens kompani som kunna påräkna hennes intresse och omsorg; men det är vackert så, en trupp på 250 man!

Det är nästan rörande att se den kärlek och

den tillgifvenhet, hvarmed dessa båda, hvarandra värdiga. makar äro förenade. För henne är mannen idealet af män och för honom hon är kvinnan i sin fullkomlighet.

Af en ursprungligen ganska stor barnskara återstår dem endast nu en 20-årig son. Denne slutar i år sin kurs vid *St. Cyr*, för att sedan inträda som officer i faderns regemente.

Det har varit förenadt med stora uppoffringar för föräldrarne att låta sonen studera. Kaptenlönen är ej stor och en viss ovana vid affärer i förening med den, efter deras förhållanden, storartade gästfriheten och gifmildheten mot soldaterna har gjort att det mången gång varit ganska knappt för de gamla. Därför går ock kaptenen i sliten spens, och hans gamla trogne »*Spadassin*» borde för länge sedan ha ersatts af en yngre.

Jag har aldrig sett denne son, men jag tror att han i allt är värdig föräldrarnas kärlek och kommer att motsvara dessas förväntningar. Han skrifer hvarje vecka och kaptenen uppläser alltid dessa bref inför kompaniet.

Det går litet klen med läsandet, men det är ej så lätt att läsa, när man endast har ett öga och detta vid dessa tillfällen ofta skymmes af tårar, och dessutom tror jag, att kaptenens färdighet i detta stycke aldrig varit särdeles stor!

Det är ett lika egendomligt som godt förhållande det som råder mellan kapten *Hoff* och hans soldater. Kamratskap är ju ett oegentligt uttryck i ett dylikt fall! Från hans sida är det ett det största förtroende, från vår en sällspord tillgifvenhet och aktning. För honom äro vi legionärer de duktigaste soldater, som finnas till, och äfven moraliter anser han oss utan lyten. En soldat i hans kompani kan ej göra sig skyldig till en dålig handling; till ett rus eller ett slagsmål, måhända, men ej därutöver. Och vi söka äfven, så vidt i vår förmåga står, rättfärdiga vår kaptens goda tanke, och det är ett glädjande faktum, att det 12:te kompaniet är det bäst ansedda i hela regementet.

Vi sträfva ock, med de små medel, som stå oss till buds, på ett mera reelt sätt visa vår erkänsla. Ved och vatten finnes alltid fullt upp för kaptenens behof. Den förra måste vi hämta en hel mil härifrån, i *Dayoskogen*, och efter godt vatten hafva vi nästan en half. Aldrig går någon af oss ned till tvättbassängerna utan att först hos fru *Hoff* hafva hämtat något att tvätta. Den lilla trädgårdstäppan är föremål för vår särskilda omvårdnad. Gräfning, plantering, rensning och vattning, allt utföres på det mest omsorgsfulla sätt. Också är denna plantering den bäst skötta i hela *Bel-Abbis*. Vår omtanke sträcker sig äfven till »*Spadassin*». Han är gammal och uttjänt och behöfver en aldeles särskild vård, men sådan får han ock.

Kaptenen har ej råd att hålla någon stallordonnans, men denna befattning skötes frivilligt i tur och ordning af oss. En bättre ryktad häst finnes ej i officersstallarne, och skulle någon gång det vara slut i *Spadassins* hafrekista, så göra vi oss ej vidare skrupler öfver att hämta i första bästa!

Jag har redan nämnt att kaptenens uppfostran är något försummad. Det kostar honom ej liten möda att sätta upp en rapport eller något annat skriftligt aktstycke. Men han har sin lilla stolthet i detta fall och vill göra allt dylikt själf, ehuru han som alla andra kompanichefer kunde öfverlämna detta till sina löjtnanter eller sin »sergeant major». Helt visst bereda dessa kaptenens dokument herrarne på kommandoexpeditionen mången glad stund!

Jag har gömt en »permissionssedel», utfärdad af kaptenen själf, en riktig praktblomma i pekoralfåg. Saken gällde en tillåtelse för mig att mellan kl. 1 o. 2 på middagen få begifva mig ut i staden för att å »*Crédit Lyonnais*» växla en svensk sedel. Ett dylikt tillstånd kunde ha varit utfärdad med några få ord, men för kapten *H.* tog detta arbete en full timme, men då innehöll också papperet utom mycket annat, äfven en uppmaning till vederbörande banktjänsteman att gifva mig den största möjliga valuta!

Räkenskaperna i och för »*la Caisse ordinarie*» (kompaniets hofhållning) låter han dock »sergeant major» sköta utan den minsta inblandning. Penningsaken har han en gång för alla förklarad sig ej förstå sig på. Och detta är tyvärr sant, hvilket jag med ett litet exempel längre fram skall visa.

Förhållandet mellan kapten *Hoff* och den öfriga officerskåren är godt, om också ej intimt. Något vidare kamratskap kan man ej tala om. Det är endast med öfverste de *B.* som något närmare umgänge äger rum. De öfriga officerarne äro så mycket yngre, med så olika åskådningssätt, så annorlunda skolade än den gamle f. d. »*franc tireuren*», att några utbyten af tankar ej gärna kunna komma i fråga. Man må emellertid ej tro, att man visar den gamle krigaren den minsta missaktning eller på något sätt gör sig löjlig öfver

FREJA-MAGASINET.

Specialaffär för alla till Damtoiletten hörande artiklar.

**18 Humlegårdsgatan 18
29 Drottninggatan 29**

hans små egenheter. Nej, långt ifrån! Något sådant är ej förenligt med den franske officerens medfödda takt. Men man känner sig emellertid en smula generad i hvarandras sällskap. Därför är det endast vid särskildt högtidliga tillfällen som gubben Hoff synes däruppe i officersklubben!

Hans slitna vapenrock trivdes ej bland de andras vanligen civila sällskapsdräkter, röken från hans stora porslinspipa fylld med »Caporal» (en sorts billig tobak) svär allt för mycket mot den fina doften från scaferlati cigarretterna och Londres-cigarerna.

Däremot trivdes han så mycket bättre i soldaternas och underofficerarnes »cantine», där han regelbundet tillbringar en timme hvarje afton. Här får han röka och här kan han spotta ogeneradt, här kan han äta en bit »boudin» (lefverkorf, tysk nationalrätt) och skölja ned denne med ett glas »vin-gris» (vin från Elsass) och här får han tala tyska. Kapten H. är en af de få officerarne af Elsassisk börd, som ej gått så långt i löjligt hat mot tyskarne, att de anse det som ett brott att tala dessas språk. För öfrigt är H:s känslor för preussarne, om ej precis välvilliga, så dock ganska sansade, och han erkänner villigt att de bästa elementen inom legionen, de utgöras just af »les sales Prussiens».

Gubbens nöjen under besöken i vår »cantine» är att gå ikring och följa med de dam-, schack- eller kortspelande soldaterna. Gärna ger han då ett råd eller en skur ovet till en spelande, som gör ett dumt drag. Själfr erinrar jag mig en afton, då jag satt och spelade ett parti »manille» (ett sorts kortspel) huru jag, efter en »misslyckad in-vit», väcktes af ett kraftigt slag på axeln, och bakom mig hörde kaptenens stämma. — Gör du ett sådant drag till min gosse, så får du genast dina »quat, jours» (4 dagars fängelse).

Apropos bestraffningar, så är det antagligen ingen här som så ofta hotar med sådana, och som så sällan låter dem gå i verkställighet. Det skall vara ytterst grava förseelser som kapten H. in-rapporterar, däremot skipar han själf gärna en mera faderlig än strängt taget reglementsnelig rättvisa.

Fylleri, förutsatt att man ej väckt någon större skandal, försummad kvällsappél, såvida den försumlige hemkommer inom första halftimmen, göras vanligen upp i kaptenens enskilda rum — med tillhjälp af en »cravache». Båda parterna äro mest belåtna med detta sätt att rangera saken: kaptenen slipper skriva en besvärlig rapport och den skyldige slipper undan »le prison» eller »la salle de police».

Aldrig någon småaktighet vid dessa så plågsamma »revues de détail», där en felande knapp, eller en ej reglementsneligt hoplagd skjorta kan kosta den försumlige en 4 dagars fängelse!

Det finns dock en sak, som vår kapten straffar och straffar strängt, det är om gevär eller bajonett lämna någon anledning till anmärkning. En den allra minsta anlöpfung af rost utvändigt, eller om »loppet» i pipan ej är bländande, så att refflorna tydligt framstå, det kostar alltid 10 dygns fängelse, och denna gång är det ej någon tom hotelse, ty nu tillämpas straffet.

Man ser ej gärna gubben Hoff uppträda i handskar, men vid gevärsevyerne är han alltid iförd bländhvita sådana. Och hvarför detta? Jo, nu kan han genom att föra fingrarna ner i pipan lättare se, om hon är riktigt »dragen» och intet krutstoff sitter kvar, vidare har han lättare att observera om oljan är omsorgsfullt aftorkad. En fettfläck eller ett svart märke på handskarne och man är fast! I detta fall är verkliga gubben oersonlig!

Jag har hört berättas följande lustiga och mycket betecknande historia.

Det var vid en dylik »revue d'armes». Allt hade gått bra och ingen anmärkning hade gjorts mot de framvisade gevärerna. Då observerar kapten H. att ett gevär står kvar i »ståndaren». Detta hämtas och befinnes ganska svårt anslutet af rost. Sergeanten förklarar emellertid saken så, att ägaren sedan en månad tillbaka låg på hospitalet, och följaktligen varit ur stånd att hålla sitt gevär i ordning. Skälet tyckes böra hafva varit tillräckligt talande, men för kapten H. var det ej så. Den sjuke soldaten dömdes till sina 10 dagars fängelse, hvilket han ock aftjänade, väl utkommen från sjukhuset; att äfven rumskorporalen fick sina 10 dagar, det var däremot alldeles i sin ordning. Antagligen ångrade kaptenen sedan sin dom, men då det gällde en dylik sak, ville han ej, såsom han själf lär ha sagt, »gifva något prejudikat!» Men denna historia lär oss någonting mera. Soldaten, som utan att knota gjorde sina 10 dagar, visar bäst det goda förhållandet mellan trupp och chef.

Det är ej ofta en soldats reklamation öfver undergången bestraffning plågar hafva någon påföljd, men i detta fall skulle han dock hafva fått rätt gent emot sin förman. Att kapten H.

på ett eller annat sätt höll soldaten skadeslös är jag dock säker på.

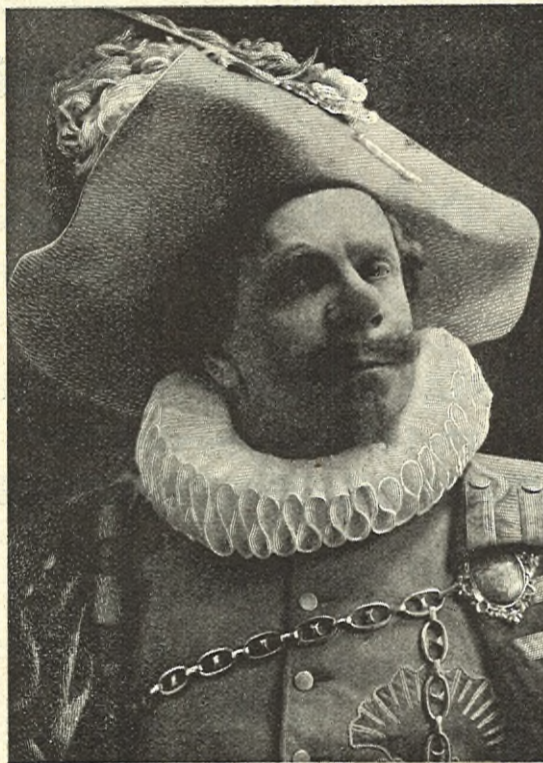
Det är ej utan att jag fruktar, att, om det berodde på kompanichefen, skulle det 12:te blifva en smula bortskämdt och förvekligadt. Kaptenen är mycket rädd om oss och under ansträngande manövrer skonar han oss så mycket som möjligt. Lika litet som han lägger någon vidare vikt vid att vår mundering är så strängt mönstergill, lika litet fäster han sig vid en elegant exercis och manövrering. Att kunna skjuta, komma fort fram och kunna bära stor packning det är det, menar han, som är hufvudsak. Och häri har han alldeles gifvet rätt. Men så länge som soldaten är till ej blott för att slåss utan äfven skall uppträda vid revyer och parader, är en snygg uniform och vacker manövrering en bisak, som ej får förbises. Att det 12:te kompaniet ej i detta afseende står något af våra andra efter, det är i främsta rummet vår förste löjtnants, dansken S:s * förtjänst.

Denne förstår att hålla oss varma, och under en halftimme ute på exercisfältet pressar han fram mera svett än en hel dags manöver i svår terräng under kapten H. kostar oss.

Och om vi med ett visst lugn kunna motse den senares inspektion af persedlar, är det dock säkrast att, när löjtnant S. kommer, allt befinner sig mönstergillt.

Men vi finna oss i detta utan motvilja, ty om vi ock för närvarande ej kunna skörda några lagrar på slagfältet, så äro de på paradfältet ej att förakta. Fastän ytterst sträng i tjänsten, är dock löjtnant S. mycket omtyckt af sitt manskap, och är det egentligen han som sköter kompaniet. Kaptenen leder egentligen endast skjutöfningen och — expeditionen.

TEATER OCH MUSIK.

COQUELIN SOM CYRANO.

COQUELIN-TURNÉN.

MONSIEUR COQUELINS världsberömda Cyrano de Bergerac framträdde i måndags för första gången för stockholmspubliken, som med ganska neddämpad entusiasm mottog den vältalande, kvicke och heroiske gascognaren. Låg reservationen däri, att man kände Rostands dikt så väl förut och att den svenske artist, som här spelat stycket ett hundratal gånger, redan gifvit oss en i sina väsentliga drag skicklig kopia af den Coquelinska urbilden? Eller fanns orsaken att söka hos mr C. själf, som gick så fullständigt upp i den tekniska ciseleringen, att hela prestationen

* Just i dessa dagar har ingått underrättelse att löjtnant Selchou-Hansen stupat vid El Moun-gar på gränsen mot Marocco under en strid med Berbers. Med honom föllo 2 andra officerare, 5 underofficerare och 47 legionärer. Striden ägde rum den 2 september.

blef idel teater — låt vara en alldeles utsökt sådan? Vi äro böjda att tro det sistnämnda.

Coquelins Cyrano verkar som en härligt formad kristallpokal, fylld med utspädd bourgogne. Man beundrar den konstrika bågaren, men vinet hvarken stimulerar eller framkallar några själiska skönhetssyner.

Segern kom däremot hel och oblandad med onsdagens afskedsföreställning, hvarvid den store franske skådespelaren uppträdde som Tartuffe i Molières klassiska satir samt som Mascarille i »Les précieuses ridicules». Särskildt hans Mascarille framstod som ett levande mästerverk, fullt af saftig och strålande humör, och blef af publiken vederbörligen senteradt. Till sist framsade mr Coquelin några af sina monologer, i hvilka utförande han är den ouppnådde mästaren.

PETER TSCHAIKOWSKY, hvars ute i Europa mycket berömda opera »Eugen Onégin» för närvarande är under inöfning att i dagarne gifvas å vår lyriska hufvudsken, räknas som en af Rysslands mest betydande tonsättare. — T. föddes 1840 och studerade i sin ungdom juridik, innan hans kallelse dref honom in på den skapande tonkonstens område. Som musiker utmärkte han sig för ett starkt lyriskt temperament med slavisk grundton.

T. som aflid i koleran i Petersburg den 6 november 1893, har komponerat tio operor, af hvilka hans tjugande »Jolantha» med stor framgång uppförts i Stockholm. För öfrigt har han skrivit symfonier, orkestersuiter och en mängd kompositioner för violin, piano och sång m. m.

WILLY BURMESTER, den af reklamen mycket omtalade violinvirtuosen, som nu för andra gången besöker Stockholm, vann vid sin reentré härstädes sistförflutna veckan en afgjord framgång hos publiken. Inför Beethovens d-dursonat, som inledde programmet, voro åhörarne ännu inte riktigt med; men Mendelssohns violinconcert e-moll bragte den första segern, hvarefter Bachs air, som spelades med saftig bredd och ett stort mått af manlig känsla, Mozarts luftigt utförda menuett och det bländande Paganini-numret med sina både möjliga och omöjliga tekniska utsirningar, hvilka konstnären utförde som på lek, fängslade auditoriet i motståndslös beundran.

Hr B. förfogar öfver ett härligt instrument, som vid vissa tillfällen sjunger med bedårande silfverklang i tonen, hans uppfattning är intelligent och varm och hans teknik, som sagdt, virtuossässigt djärf och säker.

Som ackompanjatör biträdde en amerikansk pianist, hr Otto Voss, hvilken utfyllde programmet med några pianonummer. Af dessa blef Paganini-Lizsts hisnande svåra La campanella till ett stycke fenomenal fingerakrobatik, som belönades med stormande bifallsjubel af den fulltaliga publiken.

Den andra Burmester-konserten gick af stapeln i torsdags och vardt en ny framgång för de bägge uppträdande.

SVEATEATERN öppnade den första dennes sina portar för säsongen under fru Sigrid Sandbergs ledning. Som öppningsprogram bjöds på den tyske författaren frih. Ernst von Wolzogens bekanta »überbrett'l från Berlin — alla »überbrett'l'ars urtyp, då frih. Wolzogen, som kändt, är den egentlige skaparen af denna konstgenre. Den eleganta premiärpublikens förväntningar voro också spända, men man kan knappast säga, att de fullt motsvarades. Som ett grundfel hos programmet gäller, att det var alltför tungt, i saknad af de muntrande nummer, publiken nu dock en gång begär af varietésenen, den må så vara över- eller underbrett'l. Mest anslogo friherrinnan von Wolzogen, som dokumenterade sig som en förträfflig vissångerska till gitarr, och hr Borodin Delawary, som i den lilla sångscenen »Colombines död» utvecklade en präktig röst och en ej oäfvnen dramatisk förmåga. En intressant nyhet bjöd danserskan Artemis Colonna, som med nakna fötter utförde några s. k. dansidyller till musik af Chopin — ett försök att upplifva den antika dansens linjer och okonstlade behagfullhet, som förvisso förtjänade att mottagas med bättre förståelse än det råa fin, med hvilket några knoddäna typer bland parkettpubliken röjde sig.

**STIL!
SKÖNHET!
STYRKA!**

Mölnlycke Möbelfabriks Utställning, 18 Birger Jarlsgatan 18.

Rikstelefon 76 14.

Allm. Telef. 76 14.

såväl eleganta som enkla; allt i solidt och förstklassigt utförande. ||

Ritningar och kostnadsberäkningar upprättas beredvilligt på begäran. Egna Arkitekter och Dekorörer. Filialer: Göteborg, Malmö.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN,

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 11—17 OKT. 1903.

Söndag: Buljong med pastej; croustader med champignonstufning; stekta unghöns med brynt potatis och salader; äppelpudding med grädde.

Måndag: Kokt salt färbringa med brynta kålrötter; hafresoppa med katrinplommon.

Tisdag: Blomkålspuré med rostadt bröd; stufvade abborrar med potatis.

Onsdag: Fläskkotletter med pressad potatis; nyponsoppa med vispad grädde och skorpor.

Torsdag: Ärtor med fläsk; sylt-pannkaka.

Fredag: Stekt kalfbog med äpplen och brynt potatis; röd sagosoppa.

Lördag: Ärtpuré med jordärtskockor; korfkaka med skiradt smör.

RECEPT:

Croustader med champignonstufning (f. 6 pers.).

Croustader: 65 gr. mjöl, 6 cl. kallt vatten, 3 cl. öl, 1/2 tsk. socker, 1 ägg.

Till kokning: 3/4 kg. flottyr, 1 msk. brännvin.

Champignonstufning: 2 msk. smör (40 gr.), 3 msk. mjöl, champignonspad, 1/2 lit. tunn grädde, 1 burk champignoner à 60 öre, hvitpeppar, salt, 1—2 äggulor.

Beredning: Mjölet siktas i ett fat vatten och ölet tillsättes litet i sänder under flitig rörning. Sist tillsättes det uppvispade ägget och sockret. Flottytren hvar croustaderna skola kokas, bör vara af bästa beskaffenhet; grytan som användes härtill bör ej vara vidare än ett tefat. På samma gång flottytren nedlägges i grytan ihälles brännvinet, och järnet nedsättes däri för att uppvärmas. Flottytren är lagom varm när en tunn blå rök stiger upp från ytan.

Smeten hälls i så många koppar som det finnes formar på järnet. Croustaderna doppas däri, dock ej ända till randen, det hålles därefter i den heta flottytren, tills croustaderna äro ljusbruna, då de lossas med en gaffel eller späcknål och läggas upp och nedvända på gråpapper att afrinna. Croustaderna kunna förvaras 2—3 veckor, om de nedläggas i en bleckburk med tätt slutande lock, men måste då värmas i ugnen innan fyllningen iläggas. Öfverblifven flottyr kan användas flere gånger, om den uppkokas i mjölk eller vatten; när

den stelnat, afskrapas lätt all botten-sats.

Stufning: Champignonerne fräsas i smöret och tagas upp, hvarefter mjölet sammanfräses med smöret. Champignonspadet och grädden tillsätts litet i sänder, under flitig rörning, och afredningen får koka 10 min. De frästa champignonerne iläggas och stufningen afsmakas med peppar och salt. Sist nedröres den uppvispade äggulan, och stufningen fylls i croustaderna, som genast serveras.

Äppelpudding med grädde (f. 6 pers.). 5 dcl. äppelmos, 50 gr. sötmandel, 6 blad gelatin, 2 msk. varmt vatten, 4 dcl. tjock grädde.

Till garnering: 6 päron, 25 gr. biscuits.

Beredning: Äppelmoset passeras och blandas med den skällade och groft hackade mandeln, samt det sköljda och i 2 msk. varmt vatten upplösta gelatinet. Då äppelmoset är kallt nedröres den till hårdt skum slagna grädden. Massan hälls i vattensköld och sockerbeströdd form och ställes på is eller kallt ställe att stelna. När puddingen skall stjälpas upp hålles formen ett ögonblick i varmt vatten. Den garneras med frukt och biscuits.

Nyponsoppa (f. 6 pers.) 1/2 lit. nypon, 2 1/2 lit. vatten, 1 1/2 kkp. kros-

socker, 1 1/2 msk. potatismjöl, 25 gr. sötmandel.

Beredning: Nyponen sköljas och påsättas i kallt vatten att koka i 3 tim. ell. tills de falla sönder. Under kokningen vispas soppan då och då. Den passeras och hålles tillbaka i den sköljda kitteln, sockret tillsättes och då soppan kokar afredes den med potatismjölet utdrödt med litet kallt vatten. Soppan får ett godt uppkok och afsmakas, hvarefter den skällade och i fina strimlor skurna sötmandeln iläggas. Den serveras med vispad grädde och skorpor.

Stekt kalfbog med äpplen (f. 6 pers.). 2 kg. gödkalfbog, 1/2 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 6 stora äpplen. Till stekning: 3 msk. smör (60 gr.), 1 lit. buljong ell. vatten.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. mjöl, köttjus, 1 dcl. tjock grädde.

Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, hugges i två stycken, hvilka ingnidas med salt och hvitpeppar. Äpplena skalas, skäras i skivor och läggas mellan bogbladen, som sammanbindas med snöre, förut doppadt i hett vatten. Den köttiga sidan bör vara utåt. Smöret brynes i en långpanna, steken iläggas och brynes vackert i ugnen, hvarefter den spådes, litet i sänder, med den kokande buljongen eller vattnet.

Till stekningen åtgår omkr. 3 tim. hvarunder steken öfveröses hvar tionde minut. Den skäres och garneras med äppelskivorna, brynt potatis och persilja.

Köttjusens silas och skummas, smör och mjöl sammanfräsas, köttjusens tillsättes litet i sänder och såsen får koka, under rörning, i 10 min. Grädden tillsättes och såsen får ett uppkok samt afsmakas.

Korfkaka (f. 6 pers.). 1/2 kg. oxlever, 2—3 hg. färskt fläsk, 1 1/2 kkp. risgryn, 2 lit. mjölk, 1 kkp. russin, 2 msk. sirap, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Lefvern sköljes väl och får ligga i kallt vatten omkr. 1/2 tim., hvarefter den förvälles och får kallna. Den drives därefter jämte fläsket 3 gånger genom köttkvarn. Grynen skällas i hett vatten, påsättas i den kokande mjölken och få koka under rörning, tills de äro mjuka, då gröten upphälles att kallna. Den blandas därefter med lefvern, de förvållda och urkärnade russinen, sirapen och kryddorna.

Massan omröres väl, afsmakas och hålles i smord och brödbeströdd form samt gräddas i god ugnsvärme omkr. 1 tim.

Korfkakan serveras med skiradt smör.

Förmår barnet alltid att smälta mjölken?

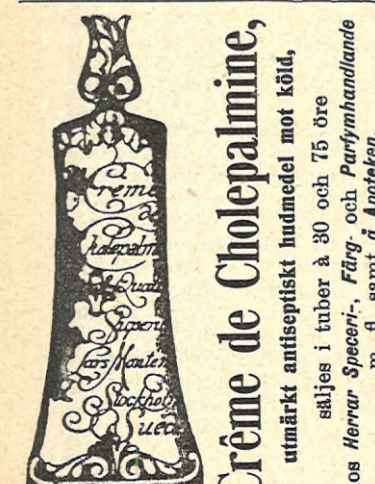
Emellanåt kunna dibarnen och äfven de äldre barnen ej smälta mjölken då den rinner alltför fort ned i magen. Mondamin däremot besit er den goda egenskapen, att den förekommer ett dylikt tillstånd. Man behöfver endast väl koka i tio minuter en kopp mjölk med en tesked Mondamin. För dibarnet är Mondamin med mjölk endast efter tandbrytningen och ungefär efter sju månader att rekommendera, då före denna tid utspädd mjölk är den bästa ersättningen för modersmjölken; men skulle efter tand-sättningen mjölk tillräddas, då är Mondamin, kokad med mjölk, en hälsosam, lättsmält föda för de små kära barnen.

Mondamin

är erkänd som det bästa surrogat för väl-smakande geléer. Finnes att få köpa i 1-punds och 1/2-punds eng. paket hos alla större specierhandlare inom riket.

Malmö Galoscher

Starka, Billiga, Eleganta,
Partiförsäljning hos
Aug. Abrahamson & Co.
Göteborg.

Läs och märk!
Af alla ekmöbler fås de bästa från Ekmöbelfabriken i Nyköping. Begär priskurant. Utställning: Vasagat. 7.

Saison 1903—1904.

Elegantaste urval af

Kappor och Promenaddräkter

i billiga prislägen, utmärkta modeller.

Dagligen nyheter från kontinentens förnämsta konfektionärer.

A. B. Gustaf Holmbloms Kappaffär,

38 Vesterlånggatan 38.

3,000 dussin
60/60 cm. utmärkt vackra hemväfda hel-linne drällservietter bortslumpas till kr. 4.25 pr duss. mot efterkräf.
Linneväfveriet, Borås.

Joh. Söderqvist Damskrädderi,
6 Regeringsgatan 6, 1 tr.
Nyheter för säsongen inkomna.
Spec.: Ridkläder. Allm. Tel. 58 05.

Kaffe blir dåligt,

ja, ett gift, om det ständigt drickes oblandadt, hvarför man alltid bör blanda sitt kaffe med Stockholms Kaffe-Aktiebolags berömda Intubikaffe (nu kalladt Arlakaffe) som af de mest framstående professorer och läkare intygats att göra kaffet godt, hälsosamt, välsmakande, ytterst drygt och billigt samt att förhindra kaffeförgiftning.

Paketer à 25 och 10 öre i alla specier- och diverseaffärer. Obs. noga att firmans namn, Stockholms Kaffe-Aktiebolag, samt ordet Arla i rött är tryckt å alla paket, ty endast dessa äro verkligt äkta och garanterade att innehålla den bästa kaffetillsättning.

ELEGANTA VISITKORT
IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI
17 Bryggaregatan 17
STOCKHOLM.

Kvinnans Rådgifvare!

En kortfattad, oumbärlig handbok i populär hälsovård för Flickor, hustrur och mödrar.

Af O. H. D.
Varmt förordadt af Med. Dr Anton Nyström.

Med ett särskildt kapitel om **spåda barns vård.**

Enda billiga och dock fullständiga arbete på området!
En nått volym på öfver 200 täta sidor för endast Kr. 1: 75 i hvarje bokhandel, eller mot ins. af beloppet per postanvisning eller i frimärken till A.-B. Varias Boktryckeri, Stockholm.

En bok, som ingen kvinna kan undvara!

Välordnad Länbibliotek bestående af omkring 600 nya, helt kort tid använda band, säljes genast. Passande för badort, sanatorium eller privat länbibliotek. Tryckta kataloger finnas och sändes så dan på begäran. Svar till »Bibliotek», p. r. Kneippbadet.

Hushållsskola.
I ett godt hem, beläget vid foten af Omberg i en ovanligt naturskön trakt med dagliga järnvägs- och ångbåtskom., kunna unga, bättre flickor erhålla grundlig underv. i allt som hör till skötandet af ett väl ordnat hushåll, samt alla finare och enklare handarb. j. konstvävad. De bästa ref. kunna erhållas. Kursen börjar den 15 okt. och slutar d. 1 maj Närm. und af fru Eda Rhensöm, Alvastra. Pris 85 kr. i mån.

LEDIGA PLATSER

Husföreståndarinna
med glad och jämnt lynne, kunnig i matlagning, samt insikt uti alla inom ett landt-hushåll förekommande göromål, erhåller instundande 1 november plats. Fotografi, referenser, lönepretentioner, samt uppgift om ålder torde snarast insändas under adress »T. E.» Misterhult p. r.

Platsen såsom tvättförestånderska
vid Vexjö Hospital är ledig från den 1 nästa november. Årlig lön 300 kr. och öfriga naturaförmåner. Fotografi och betyg insändas till Hospitalsskontoret.

En pålitlig, barnkär, enkel flicka, som vill åtaga sig vården af ett halfårs gammalt barn samt för öfrigt vara behjälplig med 3 större barn och husliga sysslor erhåller plats. Svar till »Landtegendom» Helsingborg p. r.

Hos bättre medelålders ungherre finnes plats ledig, 24 oktober för yngre respektabel flicka. att förestå hemmet. Företräde gifves den som är musikalisk. Svar med fotografi till »Hen 1903», Iduns exp., Stockholm.

Lärarinna, anspråkslös, altvarlig, skicklig sökes till prästgård på landet. Fotografi och svar, märkt »Språkkunnig» under adress S. Gumæli Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

En pålitlig, van, verkligt barnkär frisk barnfröken eller barnsköterska erhåller förmånlig plats på större egendom d. 1 november för att sköta ett spädt barn. Svar med rekommendationer och hälst med fotografi torde sändas till friherrinnan E., p. r. Mjölby.

Barnfröken, icke för ung, kunnig i enklare matlagning, erhåller plats senast 24 okt. i mindre familj, att tillse en 4-årig gosse. Svar jämte fotografi till »G. G.» Surte.

Ung, bildad engelska, hälst något kunnig i svenska, erhåller plats 1 november, att undervisa i sitt modersmål samt hjälpa till med skötsel af två barn, 5 och 2 år. Svar med rekom. och löneanspråk till »H. W.» Falkenberg p. r.

I stilla hem på landet önskas en bättre flicka att mot fritt vivre hjälpa till med hushållsgöromål. Svar till »1 nov.» Strängnäs.

Bildad, enkel, hälst musikalisk flicka. erhåller nu genast plats som barnfröken och hjälp i hushållet hos fru Gustaf Rydin, Borås.

Som hjälp och sällskap åt husmoder på landet, önskas en anspråkslös, bildad flicka, frisk och med godt lynne, hemmastadd i enklare matlagning, bak och väfnad samt handarbeten. Alder 22—28 år. Svar till »A. K.» Klippan

I prästhus önskas en bättre anspråkslös flicka, kunnig i matlagning, bakning något sömnad och handarbete. Svar jämte fotografi till »H. J.» Ålberga.

Lärarinna van att undervisa i vanliga skolämnen, språk och musik önskas nu genast för tvänne flickor 12—14 år. Svar till »1903» p. r. Liatorp

Anspråkslös, frisk, ordentlig, hälst religiös flicka, kunnig i matlagning, bakning m. m. erhåller plats. Svar med betyg, fotografi och löneanspråk till »K. B. 19. 14», Orsa p. r.

Sjuksköterska som äfven är sjukgymnastr. erhåller förmånlig plats i Skotland. Upplysningar af »E. B.» Vestervik p. r.

Ledig plats.

Ogift kvinna, lämplig att handhafva vården och skötseln af sinnessjuka kvinnor, kan erhålla plats vid Karlskrona Fattigvårdsinrättning mot årlig lön af 460 kronor, jämte bostad och vedbränd.

Platsen sökes hos Fattigvårdsstyrelsen i Karlskrona före den 15:de instundande okt.

Hönseri-elever.

Å egendom 1 mil från Stockholm motågas 1 november 2 unga flickor som önska grundligt sätta sig in i skötseln af ett hönseri om 250 höns efter Rosehills system. Afgift pr år inberäknad helinackordering i ägarens familj 500 kronor. Lämpligt tillfälle för dem som framdeles ärna uppsatta eget hönseri. Lofö-Edeby gård, Sthm 8.